

VILJANDI MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2023. AASTA
TEGEVUSE ARUANNE

Viljandi 2024

Sisukord

1. Põhilised tegevussuunad	4
2. Juhtimine.....	5
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud.....	5
2.2 Eelarve	6
2.3 Projektid.....	6
2.4 Personali koosseis, juhtimine, areng.....	8
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitustest	9
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	12
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	13
2.4.4 Erialahariduse omandamine	13
2.4.5 Töötajate tunnustamine	13
2.5 Raamatukogude haldusjuhtimine.....	14
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele.....	14
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	14
3. Kogude komplekteerimine ja töötlemine	15
3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused	15
3.1.1 Raamatu komplekteerimine	16
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	17
3.1.3 Auviste komplekteerimine	17
3.2 Inventuurid ja mahakandmised.....	17
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused	17
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.....	17
4.2 Raamatukogude kasutamine ja teenused	18
4.3 RVL teenindus	19
4.4 Laste- ja noorteteenindus	19
4.4.1 Laste ja noortekirjanduse komplekteerimine.....	19
4.4.2 Laste ja noorte raamatukogu kasutamine	21
4.4.3 Laste ja noorteteenindus, sh lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	22
4.4.4 Laste- ja noorteüritused.....	23
4.5 Erivajadusega sihtrühmade teenused.....	25
4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	26
4.6.1 kohalikul tasandil	28
4.6.2 riiklikul tasandil	29
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil	29

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	29
4.8 Raamatukoguteenuste turundus ja väljaanded	30
4.9 Andmebaasid	31
5 2024. aasta tegevused	31
Lisa 1. Personali koolitus	33
Lisa 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	34
Lisa 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid	36
Lisa 4. Laste- ja noorteüritused	37
Lisa 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine	41

Sissejuhatus

Tabel 1

Elanike arv (01.12.22)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Teenindus- punktide arv	Kokku
45605	4	15	22	6	43

1. Põhilised tegevussuunad

1. Liikumise teema-aasta tähistamine.
2. Sauna-aasta tegevustes osalemine.
3. Raamatukoguteenuste aktiivne turundamine.
4. Tegevused Säästva arengu eesmärkide saavutamiseks.
5. Elanike digikirjaoskuse suurendamine – koolitamine ja nõustamine.
6. Huvi- ja hobitegevusi toetavate ettevõtmiste korraldamine.
7. Keelekohvikute korraldamine.
8. Täienduskoolituste ja õppepäevade korraldamine lähtudes 2023. aasta koolitusplaanist. Maakonna raamatukogude juhtide jätkukoolituse korraldamine.
9. Lugejate andmebaasi ja kogude korrastamine.
10. Viljandimaa raamatukoguvõrgu korraldamine.

Vastavalt seatud tegevussuundadele viidi edukalt läbi erinevaid tegevusi.

- Liikumise teema-aasta tähistamine. Raamatukogude (ratta)matkade sarjad toimusid Mulgi, Põhja-Sakala ja Viljandi vallas. Abjas toimus laternamatk. Mitmed raamatukoguhoidjad osalesid ka ise rattamatkadel. Toimused liikumistunnid ja õpitoad. Korraldati temaatilisi näitusi. Puiatu raamatukogus toimusid võimlemistunnid eakatele.
- Sauna-aasta tegevustes osalemine. Raamatukogudes koostati temaatilisi näitusi, toimusid üritused ja töötoad. Kolga-Jaani raamatukogus eksponeeriti Andres Treiali fotonäitus Võrumaa suitsusauna-kombestikust „Mõskmisõ loominõ”, Paistu raamatukogu viis läbi saunateemalise viktoriini. Viljandi linnaraamatukogus valmis sauna-aastaks video. Viljandi valla raamatukogudeööl oli osalejatele kasutada kümblustunnid ja ratastel saun ning töötoas sai õppida saunavihtade valmistamist.
- Raamatukogude aktiivne turundamine. Kõik raamatukogud eraldasid eelarvest kindla summa, mida ühiselt kasutati. Raamatukogude nähtavuse parendamiseks ja teenuste ühiseks tutvustamiseks kujundati koolitustel omandatud teadmiste põhjal maakonna raamatukogudele ühtne visuaal. Maakonna ajalehes avaldati, maakonna raamatukogude ühine jõulutervitus kus olid välja toodud raamatukoguteenused. Raamatukogude esindajad andsid üle raamatuid „Pisike puu“, millele kujundati ühine plakat.
- Säästva arengu eesmärkide saavutamiseks korraldati erinevaid sündmusi, propageeriti taaskasutust, toimusid temaatilised töötoad. Raamatukogud osalesid üle-eestilises Euroopa säästva arengu kampaanias „Tund enne und!”.
- Elanike digikirjaoskuse arendamiseks korraldati individuaalseid ja gruppide koolitusi ning viidi läbi nõustamisi.
- Huvi- ja hobitegevusi toetavate ettevõtmiste korraldamine. Korraldati klubilisi tegevusi, töötubasid ja koduloolisi matku.

- Keelekohvikute korraldamine. Jätkas keelekohviku korraldamine Viljandi linnaraamatukogus, läti keele ring Mõisaküla raamatukogus. Mulgi keele õppimine toimus Abja ja Tarvastu raamatukogus.
- Täienduskoolituste ja õppepäevade korraldamine lähtudes 2023. aasta koolitusplaanist. Juhtide koolituse raames korraldati õppereis Ogre raamatukokku ja kommunikatsioonialane koolitus. Jätkas 2022. aastal alustatud koostöö Eesti Rahvakultuuri Keskusega. Raamatukoguhoidjatele korraldati elava pärandi kogumise ja hoidmise koolitused.
- Lugejate andmebaasi ja kogude korrastamine. Andmebaasist eemaldati lugejate andmed, kes ei ole raamatukogu kasutanud üle kolme aasta. Elektronkataloogis tõsteti kokku dubletseid kirjeid.
- Toimused arutelud Viljandimaa raamatukoguvõrgu korrastamiseks. Osaleti Viljandimaa kultuuriarengukava töörühmas. Toimus kultuurivaldkonna supervisioon Viljandi vallas.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

Mulgi vallas oli terve aasta suletud Tuhalaane raamatukogu. Lilli ja Karksi raamatukogu lahtiolekuaegu lühendati.

Põhja-Sakala valla raamatukogus puudus veebruarist novembrini juht. Jaanuaris alustanud juht lahkustööd töölt veebruaris. Uus juht leiti novembrist. Mitmed vahepealsed konkursid juhi leidmiseks ebaõnnestusid. Juhi puudumisel koordineeris / juhtis asutuse tööd abivallavanem ja kultuuritöö spetsialist, kes viis ühtlasi läbi kvaliteedihindamist.

Viljandi vald korraldas kultuurivaldkonna supervisiooni. Tehti ettevalmistusi valla raamatukogude struktuuri muutmiseks ja üleviimiseks ühtse juhtimise alla. Viljandi valla raamatukogude nõukogu käis koos kahel korral. Arutati 2023. ja 2024. a eesisevaid muudatusi Viljandi valla raamatukogude võrgustikus. Nõukogu koosolekul tutvustati 2024. a eelarve taotlusi.

Töökorralduses tehti aasta lõpus muudatusi Paistu rahvaraamatukogus. Vähenesid lahtiolekuaegad Päre ja Heimtali haruraamatukogudes. Päre haruraamatukogu on avatud 16 tundi ning Heimtali haruraamatukogu 19 tundi nädalas.

Alates 1. maist 2023 on seoses Viljandi valla ja AS Hoolekandeteenuste koostöölepingu lõpetamisega suletud Saarepeedi haruraamatukogu teeninduspunkt Karula Kodu tegevusmajas. Edaspidi pakub Saarepeedi haruraamatukogu lugejatele koduteenindust vastavalt Kolga-Jaani Rahvaraamatukogu koduteeninduse korrale. Seoses teeninduspunkti sulgemisega Karulas muudeti lahtiolekuaegu Saarepeedi haruraamatukogus, mis on avatud esmaspäevast neljapäevani 12-18.

Suuremad muutused lastetöö korralduses:

- Mõisaküla raamatukogu oli 2023. aastal kahel kuul suletud, kuna kolis koolihoonest valla teenuskeskuse ja muuseumiga ühte majja ning täidab seetõttu viimast aastat kooliraamatukogu ülesandeid.
- Saarepeedi raamatukogu raamatukoguhoidja täidab alates 2023. aasta teisest poolaastast kooliraamatukogu ülesandeid ning lugejate arv on tänu õpilastele kasvanud.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.22 €	Seisuga 31.12.23 €	Muutus %
Eelarve kokku**	1735	1891	8,25%
sh keskraamatukogu**	660	773	14,62%
Personalikulu	1028,4	1124,5	8,55%
sh keskraamatukogu**	404,5	450	10,11%
Komplekteerimiskulu	261,16	257,36	-1,48%
sh KOV-lt	172,42	163,4	-5,52%
sh riigilt	86,84	92,36	5,98%
sh keskraamatukogu**	73	72,6	-0,55%
sh KOV-lt	39,2	37,3	-5,09%
sh riigilt	31,9	34	6,18%
Infotehnoloogiakulu	41,34	36,1	-14,52%
sh keskraamatukogu**	4,8	5,4	11,11%

***Selgitus. Tabelis on eelarve real kokku näidatud tulud kokku. Keskraamatukogu real on näidatud ainult maakonnaraamatukogu osa, mitte maakonna 6 keskraamatukogu osa. Personalikulu hõlmab ainult tööjõukulu.*

2.3 Projektid

Projekt	(Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Karksi-Nuia raamatukogu				
Mulgi valla huvihariduse ja huvitegevuse kava I voor	Riigieelarveline toetus	1.01 – 30.06.2023	600	79 499
Mulgi valla huvihariduse ja huvitegevuse kava II voor	Riigieelarveline toetus	1.07 – 31.12. 2023	358	48 999
Põhja-Sakala Valla raamatukogu				
Huvihariduse toetus	Riigieelarveline toetus	01.01.- 31.12.2024	2406	13 8435
Kolga-Jaani raamatukogu				
Jutuvestmisfestival Ööbikuööd Kolga-Jaanis	Kultuuriministeerium: Regionaalne kultuuritegevuse toetus	19.05 - 20.05.2023	1000	1327
Jutuvestmisfestival Ööbikuööd Kolga-Jaanis	Eesti Rahvakultuuri Keskus	19.05 - 20.05.2023	100	1327
Tarvastu raamatukogu				
MTÜ Tarvastu MSS, „Filmikuu Tarvastu muuseumis”	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	01.05-01.07.2023	1000	1330

Viljandi linnaraamatukogu				
2023. aastal raamatukogus korraldatavad õpilasüritused.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit: Riigieelarveline toetuse Haridus- ja Teadusministeeriumilt	01.01. - 1.12.2023	1000	
Avastame: Tegusad kohtumised Ukraina ja Eesti lastele ja noortele	Viljandi Linnavalitsus täiendav riigieelarveline toetus	aprill – juuni 2023	3299	3295
Põhikoolide mälumäng „Pähklipureja“ 2022/2023 õ-a lõppvooru korralduskulude katmine	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	01.03.-30.04.2023	100	365
Vabariikliku kirjandusmängu maakonna eelvooru korralduskulud, maakonna esindaja sõidukulud	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	01.03.2023-30.04.2024	150	249
26. Viljandimaa noorte omaloominguvõistluse korraldamine	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	01.03.-30.06.2023	400	1120
Kirjandusliku sarja „Salongijutud“ kevadised kohtumisüritused	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	30.03.-09.06.2023	300	600
Viktoriinisarjade „5L“ ja „Kultuurikonksuke“ hooaja lõpuürituse korralduskulude katmine	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	01.04. - 30.06.2023	250	682
Kõhelugude võistlus ja linnatuur „Õudselt tore Viljandi!“	ERÜ projektikonkurss „Raamatukogud-muuseumid-noored“	01.06.-31.10.2023	910	1332
Kirjandusliku sarja „Salongijutud“ sügis-talvised kohtumisüritused	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	18.08.-29.12.2023	600	1247
Põhikoolide mälumäng „Pähklipureja“ 2023/2024 I vooru korralduskulude katmine	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	04.09. - 30.11.2023	100	261
Viljandimaa õpilastele suunatud viktoriinisarjade „5L“ ja „Kultuurikonksuke“ korraldamine	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	04.09.2023-31.05.2024	100	
Vabariikliku ettelugemise päeva maakonna eelvooru korralduskulud, maakonna esindaja sõidukulud	Eesti Kultuurkapital Viljandimaa ekspertgrupp	04.09. -30.11.2023	150	281
Vabariiklik laste ja noorte kirjandusefestival „Luup“ Viljandis	Eesti Rahvakultuuri Keskus: Regionaalse kultuuritegevuse toetamine	14.10.-21.10.2023	1035	2139

Raamatukogundusliku tegevuse arendamine Viljandi maakonnas	Kultuuriministeerium: Rahvaraamatukogude arendusprojektid	01.02.-15.12.2023	600	1600
Raamatukogutöötajate õppereis	Viljandimaa Omavalitsuste Liit	01.03.-30.11.2023	600	1000
Ameerika Teabepunkti 2023. a kulud	Ameerika Suursaatkond Tallinnas	01.10.2023 - 30.09.2024	4539	4539
Viljandi Linnaraamatukogus teenuste osutamise tingimuste parendamine	Kultuuriministeerium: Rahvaraamatukogude arendusprojektid	01.02. - 31.12.2023	33 137	59 229

Väljavõtted tegevusaruannetest: **Karksi-Nuia raamatukogu:** Huvihariduse ja huvitegevuse kavast saadud toetusraha on aidanud raamatuklubil „Rääkivad read“ juba viis aastat tegutseda ning annab kinnitust, et järjepidev fookus ühele teemale ei lase projektil hääbuda. Toetussumma abil oleme saanud kutsuda inspireerivaid esinejaid väga paljudelt erialadelt ning Eesti eri paigust. Kõige värskem info ja põnevad teemad tulevad ise noortele koju kätte.

Põhja-Sakala valla raamatukogu: Contra, Mika Keräneni esinemised; inventari ja IT vahendite ostmise laste huvitegevuse toetamiseks.

Kolga-Jaani raamatukogu: Projekti käigus omandatud kogemused ja teadmised suurendasid raamatukogu töötajate pädevust, arendati ürituste korraldamise kompetentsi ja kogukonna kaasamist. Kolga-Jaani Kooli ja Kolga-Jaani Rahvaraamatukogu vahelised projekti tulemused mõjutasid mõlema asutuse tegevust. Kolga-Jaani Kooli õpilased, kes on samal ajal raamatukogu lugejad, said kogeda põnevaid ja erinevaid lugusid, mida raamatukogu pakub. Selline kogemus julgustab õpilasi rohkem raamatukokku tulema ja raamatuid laenutama ning osalema raamatukogu korraldatavatel üritustel.

Viljandi linnaraamatukogu: Raamatukogu kiirendi toetuse abil viidi ühe teenindussaali valgustus vastavusse riskianalüüsis nõutud tasemele. Paigaldati valgustuse tsooniti lülitamise võimalus ja liikumisanduritega valgustid, mis võimaldavad optimaalset elektrikasutamist. Mugavamaks kaugtöö tegemiseks soetati seitse helisummutavat tooli.

2.4 Personali koosseis, juhtimine, areng

Aasta alguses lahkus töölt Kolga-Jaani rahvaraamatukogu direktor. Viljandi valla kultuurispetsialisti ettepanekul jagati Kolga-Jaani Rahvaraamatukogu direktori ülesanded töö optimaalsemaks ja otstarbekamaks korraldamiseks Viljandi valla raamatukogujuhtide vahel kuni valla raamatukogude töö ümberkorraldamiseni. Kolga-Jaani Rahvaraamatukogu direktori kohusetäitjaks/tööülesannete täitjaks Kolga-Jaani ja Saarepeedi raamatukogudes määrati Paistu Rahvaraamatukogu direktor, Leie ja Tănassilma Viiratsi Rahvaraamatukogu direktor.

Paistu Rahvaraamatukogu Päre raamatukoguhoidja siirdus pensionile Päre haruraamatukogu raamatukoguhoidja kohale uut töötajat ei võetud. 2023. a lõpust töötab Päre haruraamatukogus osalise töökoormusega Heimtali haruraamatukogu raamatukoguhoidja. Aasta lõpus lahkus töölt Tarvaste raamatukogust raamatukoguhoidja. Uut töötajat ei värvatud. Töö korraldati ümber.

Novembrist alustas tööd uus Põhja-Sakala valla raamatukogu juht. Põhja-Sakala valla raamatukogu kõik töötajad osalesid esmaabikoolitusel.

Mulgi vallas töötab Lilli ja Karksi külamaja-raamatukogu töötaja osalise koormisega.

Viljandi linnaraamatukogu - 2023. a toetas Viljandi linnaraamatukogu Ameerika Teabepunktis ürituste läbiviimist Fulbrighti stipendiaat. Ta aitas läbi viia erinevaid Ameerikat ja inglise keelt tutvustavaid üritusi, individuaalseid inglise keele tunde. Vabatahtlik viibis Eestis „Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Ameerika Riigidepartemangu vastastikuse mõistmise memorandum“ alusel.

Novembris olid raamatukogus praktikandina tööl kaks noort ukrainlannat Viljandi Kutseõppekeskusest. Nad osalesid raamatukogu sündmustel ja paigutasid venekeelset kirjandust alfabeeti. Põhirõhk oli neil eesti keele praktiseerimisel.

Viljandi linnaraamatukogus toimus oktoobris evakuatsioonikoolitus ja –õppus. Koolituse korraldaja tagasisidest selgub, et aasta aastalt on töötajate teadmised, kuidas käituda tööl evakuatsiooni korral, paranenud.

Viljandi linnaraamatukogus moodustati väljaande „Sakala Kalender 2025“ töögrupp - Reet Lubi, Marge Liivakivi-Minina, Rene Vridolin, Veronika Raudsepp Linnupuu, Ülle Rüütel.

Uue mõtte töörühma liige Veronika Raudsepp Linnupuu tutvustas ERÜ mõttetalgutel „Rohelise raamatukogu nippe raamatukoguhoidjatele“. Koostööseminaril tutvustas UNESCO Läti Rahvuskomitee, Läti raamatukogu- ja Läti muuseumiühingu esindajatele ERÜ uue mõtte töörühma teekonda ÜRO SDG-de ja Eesti 2035 mõtestamisel raamatukogude võtmes. Veronika osales septembris ettekandega Riias toimunud rahvusvahelisel koostöökohtumisel, kus tutvuti mitmete Läti raamatukogude ja muuseumitega, toimus konverents ning töötuba käsiraamatu „Säästva arengu eesmärkide lokaliseerimine muuseumide ja raamatukogude kaudu“ täiendamiseks. Veronika osales novembris Eesti raamatukogude esindajana Brüsselis toimunud IFLA Euroopa regionaalses töötoas, mille fookus oli suunatud jätkusuutliku raamatukogunduse arendamisele (SDG 17).

Töötajate kuulumine töörühmadesse:

Anne Järvis – ERÜ maaraamatukogude sektsiooni Viljandi maakonna esindaja.

Marge Liivakivi-Minina – Sakala Kalendri väljaande loominguulise kollektiivi liige.

Veronika Raudsepp Linnupuu – Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) Uue Mõtte Töörühma liige.

Reet Lubi – Viljandi linna loomestipendiumi komisjoni liige, Viljandi Jaani Lastemaja nõukogu liige, Rahvaraamatukogude Nõukogu liige, Viljandimaa Kultuuri Nõukoja liige.

Rene Vridolin – Viljandimaa Täiskasvanuhariduse tugigrupi liige.

Ülle Rüütel – Urrami töörühma liige, Põhja-Sakala valla raamatukogude nõukogus maakonnaraamatukogu esindaja.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitustest

Vt Lisa 1. Personali koolitus

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Trinidad Wiseman korraldatud tasuta koolitusprogrammis "Raamatukogu digiriigi nõustajana" osalesid mitmed raamatukoguhoidjaid kõigist omavalitsustest. Antud koolitus aitas raamatukogutöötajatel saavutada suuremat digipädevust ning pakkuda kvaliteetset diginõustamise teenust. Paljud kasutasid veebis osalemise võimalust, et hoida kokku transpordikulused.

Raamatukoguhoidjad, kes töötavad osakoormusega, ei osale vabadele päevadele langevatel koolitustel ning tööpäevadel ei soovi raamatukogu sulgeda.

Koolituse nimetus	Korraldaja	osalejad
Koolitusprogramm Raamatukogu digiriigi nõustajana		
Andragoogika	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium / Trinidad Wiseman OÜ	7
Atraktiivsed kommunikatsioonimaterjalid		4
Autentimisvahendid - probleemid ja lahendused		4
Eestis tegutsevate pankade e-teenused		8
Energiateenuste portaalid		12
E-poed ja turvalised e-maksed		5
E-uudiste kanalid		5
Juriidilised ja notariga seotud teemad		7
Küberturvalisuse põhimõtted		4
Ligipääsetavus, tugitehnoloogiad ja erivajadusega isiku toetamine veebis"		8
Maksu ja tolliameti teenused		14
Sotsiaalkindlustusameti teenused		10
Suhtlusrakenduste kasutamine		6
Teenusedisain		10
Telekommunikatsioonifirmade teenused		10
Tervisekassa teenused		4
Transport ja navigeerimine		4
Tööturuga seotud e-teenused		15
Uued avaliku sektori poolt pakutavad teenused		6
Videotöötluste tööriistad		5
Virtuaalse nõustamise meetodid ja vahendid		3
Õpi- ja õppeinfokeskkonnad		13
AI baaskoolitus, põhimõtted ja tööriistade kasutamine	Viljandimaa Arenduskeskus	1
Lasteteenindus		
Avita teabepäev	Avita	2
Konverents Muinasjutuvägi „Lood lükkavad liikuma“	Lääne Maakonna Keskraamatukogu	1
Koolibri teabepäev	Koolibri	1
Kooliraamatukoguhoidjate teabepäev	ERÜ kooliraamatukogude sektsioon	2
Laps kirjanduses	ELK	1
Lastekirjanduse aastakoosolek	ELK	1
Lasteraamatukoguhoidjate õpipäev	Eesti Lastekirjanduse Keskus	1
Lugemisprogramm Lugemisisu	Eesti Lastekirjanduse Keskus	3
Mauruse infopäev	Maurus	1
Pärimuspesade kursus	Eesti Rahvapärimuse kool	2
Raamatukogud ja muuseumid	ERÜ, Eesti Muuseumiühing	1
Turvalise õpi- ja töökeskkonna loomine ja probleemkäitumise ennetamine	Viljandi avatud Noortetuba	1

XX üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev	ERÜ	1
Meeskonnatöö, psühholoogia		
Analüüsioskused	Tartu Ülikool	3
Eesmärkide saavutamine		2
Infopädevus		1
Raamatukogude rollist kodanikuteaduses		2
Sissejuhatus psühholoogiasse		1
Suhtlemisoskused		2
Tegevuste algamine		2
Õppimisoskused		2
Õiguse alused mittejuristidele		1
Raamatukogunduse suveakadeemia		1
Kultuuripärandi asutus ja autoriõigus		2
Maaraamatukogude teabepäev: Infouputus - kuidas leida õige? Kogukonna probleemid. Vaimne tervis	ERÜ	3
Kehakeele salajased sõnumid. Kuidas muutustega toime tulla?	Viljandi Vallavalitsus	15
Meeskonnakoolitus	Viljandi valla raamatukogud	4
Kuidas raamatukogud saavad kaasa aidata piirkonna tervise edendamisele?	Tervisekassa	1
Eneseväljendus ja esinemisoskused	Türi valla raamatukogu	2
Ärevus – sõber või vaenlane?	Eesti Töötukassa	1
Koostööne, sidus ja turvaline kogukond	Viljandi Vallavalitsus	1
Kultuurivaldkonna supervisioon	Viljandi Vallavalitsus	3
Dokumendihaldus		
Taotluste ja dokumentide vormistamine, dokumendihaldusprogrammis	Viljandi Vallavalitsus	2
Keeleõpe		
Ukraina nimede kirjutamine ja hääldus	Eesti Keele Instituut	1
Üks ühele inglise keele tunnid	Fulbrighti stipendiaat	4
Kogemusreisid		
Kultuuritöötajate kogemusreis Lääne-Harju valda	Viljandi Vallavalitsus	2
Tutvumine Norra raamatukoguvõrguga	RARa	1
Kogemusreis Pärnu keskraamatukogusse	Viljandi linnaraamatukogu	16
Tutvumine Pärnuskeskuse teabekoguga		12
Suveseminar „Raamatukoguhoidja 10 ametit“	ERÜ; Kõrveküla raamatukogu	4
Mulgimaa raamatukoguhoidjate inspiratsioonireis Soome raamatukogudesse	Tõrva raamatukogu	2
Muuseumiõpetajate 14. suveseminar	Eesti Rahva Muuseum	1

Muud erinevad koolitused		
Ameerika Nurkade koolitus	USA Saatkond Tallinnas	1
Esmaabikoolitus	Eesti Punane Rist	5
Ettekandepäev „Raamatukogu – kulu või investering?“	ERÜ	3
Ruumikujundus	Eesti Rahvakultuuri Keskus	4
Tuleohutus		21

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Viljandi linnaraamatukogu korraldas raamatukoguteenuse kvaliteedi tõstmiseks töötajatele õpipäevi ja kogemusreise lähtuvalt 2023 aasta koolitusplaanile. Koolitustel osalesid Mulgi, Põhja-Sakala, Viljandi valla, Viljandi linna raamatukogude ja Eesti Pärimusmuusika Keskuse teabekogu töötaja. 2022. aastal alustati koostöös Eesti Rahvakultuuri Keskusega raamatukoguhoidjatele elava pärandi kogumise ja hoidmise koolituste sarjaga. 2023. aastal toimus kaks koolitust: Loeng Kuidas püüda lugu ja Lugude jutustamine. Alates 2020. aastast toimuvad juhtidele suunatud koolitused. Juhtide koolituse raames korraldati õppereis Ogre raamatukokku, kus osalesid ka elava pärandi kogumise ja hoidmise koolitusel osalenud. Tutvuti raamatukogu hoone energiasäästlike lahenduste ja teenustega sh raamatubuss, pärandi kogumine, säilitamine, esitamine. Korraldati ühisseminar, kus tutvustati raamatukogude paremaid praktikaid. Septembris toimus Rain Veetõusme kommunikatsioonialane koolitus.

Koolitustel omandatud oskustele koguvad raamatukogud kohalikku pärandit teadlikumalt. Lugude jutustamise võtteid rakendati lasteüritustel. Lisaks ettelugemistele olid töötajad julgemad lugude jutustamisel. 2022. aastal läbi viidud rahvaküsitlusest selgus, et kogukonna liikmed ei tea kõiki teenuseid, mida kohalik raamatukogu pakub. Sellest tulenevalt ja koolitustel omandatud teadmiste põhjal koostati maakonna raamatukogudele ühtne visuaal, et parendada raamatukogude nähtavast ja tutvustada teenuseid ühiselt. Ogres ja Norras nähtud ruumikujunduselemente on rakendatud raamatukogudes - lastenurgad, taaskasutusmaterjalid ruumikujunduses jm.

Koolituse teema	Koolitaja / koostööpartner	Maht	Osalejate arv
Kuidas püüda lugu? (Lugude kogumise meetoodika)	Risto Järv / Eesti rahvakultuurikeskus	3	37
Lugude jutustamine – kujutlusvõime ja oskused	Polina Tšerkassova	6	22
Eesti rahva sada valikut. Arutelumäng väärtustest	Triin Paaver	1	29
Mis on Vikipeedia ja kuidas igaüks saab Vikipeediasse panustada?	Pille Priks	2	29
Kultuur ja kultuuridevaheline suhtlus	Anastassia Zabrodskaja / Andras	6	30
Juhtide koolitus: õppereis Ogre raamatukogu	Viljandi linnaraamatukogu	4	22

Õppereis: kogemusõpe Kohila raamatukogu; Arvo Pärdi keskus ja raamatukogu; Kumna mõis.	Viljandi linnaraamatukogu	4	28
Piibli mõju vanasõnade kujunemisele. Religiooni teema tuntud kirjanike teostes.	Kaido Soom	3	42
Kaasaegne poola kirjandus	Hendrik Lindepuu	2	42
Maaraamatukoguhoidja päev Valgjärve külamajas	Põlva Keskraamatukogu / ERÜ	3	18
Kirjanduslik jalutuskäik Viljandis	Gert Kiiler	2	
Kommunikatsioon	Rain Veetõusme	8	13
Foto kui visuaalne suhtluskeel	Regina Tagger / RaRa	6	10
Kartograafiateabe ABC	Tiina Kruup / RaRa	6	11
Ülevaade Soome ja Norra raamatukogude tegevusest	Aili Anderson, Kairi Mürsepp, Reet Lubi	3	35
2023. aasta aruannete koostamine	Ülle Rüütel	2	35

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Vt Lisa 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis õpib üks töötaja.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Anne Järvis – Mulgi Kultuuri Instituudi tänukiri (Tänapaper) Mulgimaa põhikoolide viktoriini „Nupute vällä“ küsimuste koostamise eest.

Sirle Tellis – Halliste Põhikooli tänukiri raamatukogutöötajale suurepärase koostöö eest; Mulgi Kultuuri Instituudi tänukiri (Tänapaper) Mulgimaa põhikoolide viktoriini „Nupute vällä“ küsimuste koostamise eest.

Karksi-Nuia raamatukogu – Jõulukuuskede kaunistamise konkursi žürii 2. koht vanadest raamatutest valmistatud kuuseehete idee ja teostuse eest; Mulgi Kultuuri Instituudi tänapaper Mulgimaa põhikuule täadmisteproovile „Nupute vällä“ küsimuste koostamise eest.

Kristiina Mitt – Aasta maaraamatukoguhoidja 2023 nominent tunnustati panuse eest laste- ja noorte lugemiskultuuri arendamisel, kirjasõna vahendamisel ja raamatukogu väärtustamisel.

Vivika Virgu – Paistu Kool tunnustas Paistu Rahvaraamatukogu koostöö eest; Viljandi Vallavalitsus tunnustus 20.08.2023 Holstre-Pollis toimunud Viljandi valla külade päeval kaasaaitamise eest.

Viljandi Vallavalitsus avaldas kiitust Viljandi valla raamatukogude töötajatele 16.06.2023 Heimtalis toimunud ürituse “Raamatukogude ÖÖ” korraldamise eest.

Sirje Saard – Viljandi Vallavalitsuse tänukiri raamatukoguhoidja kauaaegse töö eest Päre raamatukogus; Kultuuriministeeriumi tänukiri hingega tehtud pikaajalise töö eest lugemistraditsioonide hoidmisel ja edendamisel Päre raamatukogus.

Piret Viira – Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aasta lasteraamatukoguhoidja 2023 nominent pikaajase, professionaalse ja südamega tehtud lastetöö eest.

Olga Sööt – Vabariigi President Valgetähe viienda klassi orden Eesti riigile ja rahvale osutatud teenete eest; Viljandi valla teenetemärk kohaliku kogukonna eestvedajana tegutsemise, kultuuri ja ajaloo talletamise eest.

Uusna haruraamatukogu – KOV tänukiri Maal elamise päeva tegevuste eest.

Tänassilma haruraamatukogu – KOV tänukiri Maal elamise päeva tegevuste eest.

Anneli Kengsepp, Rene Vridolin – Viljandi Kesklinna Kooli tänukiri töötubade läbiviimise eest.

Reet Lubi – Lasteaed Karlsoni tänukiri meeldiva koostöö eest.

Reet Lubi, Veronika Raudsepp Linnupuu – „Parim poster“ hääletuse võitjad ERÜ kongressil.

Veronika Raudsepp Linnupuu – Certificate of participation – IFLA Regional Workshop Europe Osalemine IFLA regionaalses kolmepäevases töötoas.

Kalli Hendrikson, Veronika Raudsepp Linnupuu – Vabariigi Presidendi tänukiri Viljandi Linnaraamatukogule, et ergutasite uudishimu sädet ja kustutasite teadmistejanu uudishimu päeval 17. novembril 2023.

2.5 Raamatukogude haldusjuhtimine

Viljandi vallas loodi asutus Viljandi Vallahaldus. Pärast asutuse loomist ei tegele Viljandi valla raamatukogude juhid kinnisvara haldamise korraldamisega, milleks on korrashoid ja remont.

Mõisaküla raamatukogu alustas detsembris kolimist uutesse ruumidesse, mis asuvad valla teenuskeskusega ja muuseumiga samas majas. Kõik valla teenused on kättesaadavad ühes hoones, mis on mugav kasutajatele. Uued ruumid on majas esimesel korrusel, tagatud on juurdepääs liikumispuudega inimestele. Ruumi on vähem, senise 270 m² asemel 100 m². Maja on soe, valgusküllane ja oskusliku riulite paigutamisega saavutati hubane raamatukoguruum, mille lugejad loodetavasti omaks võtavad.

Viljandi linnaraamatukogu parendas ühe teenindussali valgustust ja ostis 7 helisummutavat tooli.

Vt Lisa 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Juurdepääs võimalik	Abja, Halliste, Heimtali, Kamara, Karksi-Nuia, Kolga-Jaani, Kõpu, Lilli, Päre, Kõo, Vastemõisa, Tarvastu, Suislepa, Uusna, Vana-Võidu, Viljandi
Juurdepääs võimalik osaliselt	Holstre, Saarepeedi, Olustvere, Kärstna
Juurdepääs puudub	Karksi, Leie, Mõisaküla**, Paistu, Puiatu, Pärsti, Ramsi, Suure-Jaani, Paala, Sürgavere, Täaksi, Väluste, Tänassilma, Viiratsi, Võhma, Öisu
**2023 aastal puudus juurdepääs, pääs olemas 2024. aasta algusest.	

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Heimtali – värviline laserprinter; Ramsi – asendati lauatelefon nutitelefoniga; Pärsti – uus töötaja arvuti; Tänassilma – vöötkoodilugeja; Viiratsi – loodi avaliku arvuti töökoht raamatukogu ruumis. Seni said lugejad kasutada arvuteid Viiratsi kooli ruumes tundidevälisel ajal.

Viljandi linnaraamatukogu – uus tulemüür ning kogu arvutivõrgu uus konfiguratsioon (selgem, turvalisem); parendati AIP kasutamise lahendust, mille peamine eesmärk oli ID-kaardi sertifikaatide automaatne kustutamine; vahetati välja Ameerika nurga sülearvuti. Turvavärvale paigaldati uus tarkvara.

3. Kogude komplekteerimine ja töötlemine

Komplekteerimisel lähtutakse kohalike lugejate huvist ja vajadusest ning jälgitakse teiste maakonna raamatukogude tellimusi. Komplekteerimine toimus iganädalaselt komplekteerimisosakonna esitatud tellimislehe alusel *Google Drive* keskkonnas. Eraldi tabel oli koostatud järelkomplekteerimiseks, kuhu kõik maakonna raamatukogud said esitada tellimusi. Samuti edastas komplekteerimisosakonna juhataja samas keskkonnas kõik raamatute allahindluste nimekirjad. Lisaks koostas ja edastas ta maakonna raamatukogudele nimekirju aasta jooksul ilmunud väärtkirjandusest, et raamatukogud saaksid vajadusel teavikuid juurde tellida. Kõik maakonna rahvaraamatukogud ostavad väljaanded Viljandi linnaraamatukogu kaudu. Teavikud telliti soodsaima pakkumisega tarnijalt ja soodusnimekirjadest. Komplekteerimisosakonna juhataja koostas vastavalt Viljandi linna hankekorrale igal nädalal raamatuostude hinnavõrdlustabelid, kuhu märgiti odavaima pakkumise tegija ja tabelid registreeriti dokumendihaldussüsteemis. Antud lahendus võimaldas KOV eraldatud raha ja riigi toetust kasutada optimaalselt.

3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused

Viljandi maakonna rahvaraamatukogud kasutasid 2023. aastal riigi eraldatud teavikute soetamise toetusest 1233,66€ kultuuriperioodika ja 47818€ kultuuriministri määruse Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord Lisas 1 nimetatud teoste ostmiseks.

Viljandi maakonna rahvaraamatukogud ostsid 2023. aastal 13936 eksemplari raamatuid, 9 auvist ja 26 muud teavikut. Ostetud raamatutest moodustas 77,7% ilukirjandus. Ilukirjanduse ostmise osakaal on võrreldes varasema aastaga kasvanud 1,7%. Liigiti jagunes teavikute ostmine alljärgnevalt

Liik	0	1	2	3	5	61	63	6,62	64-69	7	8	821	9
%	1	3,4	0,3	3,5	2,2	1,6	1,1	0,3	1,7	4	0,9	77,7	2,3

- annetuste osakaal kogude juurdekasvust**

Annetustena võeti komplekteerimisosakonna kaudu aasta jooksul arvele 472 nimetust, kokku 757 eksemplari, nendest 753 raamatut ja 2 auvist. Annetuste osakaal 2023. aasta kogude juurdekasvust oli 5%, 2022.aastal 10%.

Eesti Hoiuraamatukogu vahendusel komplekteeriti 85 eksemplari kirjastuse „Hea Lugu“ poolt välja antud raamatuid. Annetusena saadi kirjastuse „Varrak“ ja „Maaleht“ raamatuid. ning Daniel Vaariku „Vapilõvi“ – 31 eksemplari. Muinsuskaitseametilt „Muinsuskaitse aastaraamat 2022“ – 8 eksemplari. Enn Kunila kollektsioonist kunstiraamatuid 49 eksemplari. West Virginia University tudengid kinkisid Viljandi Linnaraamatukogule ukrainakeelseid raamatuid – 34 eksemplari. Erasisikud annetasid taasta jooksul erinevaid raamatuid, mis võimaldasid lisaks kogude täiendamisele välja vahetada lagunenud eksemplare.

- kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega**

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1	Kiiler, Gert	Eranuhke ei armasta keegi	393
2	Epner, Eero	Lembit Ulfsak	377
3	Owens, Delia	Kus laulavad langustid	359

4	Dorbek, Mauri	Ma tahan. Ma suudan. Ma võin: Kristi Ojasaare lugu	313
5	Ernits, Marje	Kauge lähedus	283
6	Moyes, Jojo	Tähtede jagaja	276
7	May, Nicola	Väike külaturg. Tähistaevas	269
8	Tinnuri, Urve	Nagu lainevahust tõusnud	269
9	Heinsaar, Mehiss	Kadunud hõim	258
10	Lember, Ira	Peen perekond: romaan	256

Raamatute ringlus püsis jätkuvalt samal tasemel – 0,7 ja Viljandi linnaraamatukogus 1,2. Laenutuste koguarvust oli laste laenutuste osakaal maakonnas kokku 11,2% ja Viljandis 9,2%. Perioodika laenus laenutuste koguarvust maakonnas on 9,7 %, Viljandi linnaraamatukogus 1,2%. Maakonnas on kasvanud võõrkeelse kirjanduse laenutuste arv, sh venekeelse kirjanduse arv. Võõrkeelset kirjandust laenutati Viljandi linnaraamatukogust 6932 korda, maakonnas kokku 9722 korda, sellest vene keeles Viljandi linnaraamatukogust 3806, maakonnas kokku 5377 korda. Ukrainakeelset kirjandust komplekteeriti Viljandi linnaraamatukokku 46 eksemplari. Enim laenutati ühte raamatut 12 korda.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine

2023. aasta teavikute ostmiseks eraldatud raha jagunes 43% riigilt ja 57% omavalitsustelt. 2022. aastal 40% riigilt ja 60 % omavalitsustelt. Viljandi maakonna rahvaraamatukogudele osteti 2023. aastal 13387 eksemplari, 2022 aastal 14340 eksemplari raamatuid, millest 77 % ilukirjandus. 99% raamatutest olid eestikeelsed, 0,6% ingliskeelsed ja 0,4% vene- ja ukrainakeelseid.

Enim osteti maakonna raamatukogudesse:

Eluloo raamatud:

Gerda Kordemets „Nagu võilill tuules“ – 31 eksemplari;

Mai Agate Väljataga „Minu elu ja lugu“ – 24 eksemplari;

Tuuli Jõesaar „Meie vana maja“ – 21 eksemplari;

Mihkel Raud „Ennast raiskame võõrastes voodites“ – 21 eksemplari;

Carol Madisoo „Edgar Savisaare viimased aastad koos minuga“ – 20 eksemplari.

„Minu“ sarja raamatud on jätkuvalt populaarsed:

Kristi Ilves „Minu Mulgimaa“ – 36 eksemplari;

Katri Raik „Minu Narva: kümme aastat hiljem“ – 28 eksemplari;

Inga Lunge „Minu Karlova“ ja Cristo Pajust „Minu Malaisia“ – 25 eksemplari;

Meelike Eenpuu-Villup „Minu Holland“ ja Viktoria Berežina „Minu Herson“ – 24 eksemplari;

Karin, Thea „Minu Tuneesia“ – 21 eksemplari.

Eesti ilukirjandus:

Olav Osolin „Part lendab edasi“ – 37 eksemplari,

Sven Mikser „Vareda“ – 36 eksemplari;

Anu Raud „Hea karjane“, Eet Tuule „Perekonnaalss männikus“, Adena Sepp „Küünlapäeva loos“ – 30 eksemplari;

Viivi Luik „Kuldne kroon“ ja Piret Jaksi „Taeva tütrede“ – 29 eksemplari.

Luuleraamatutest osteti enim Marek Sadama „Inglid on armidest tehtud“ 15 ja Contra „Kohalik elu“ 14 eksemplari.

Tõlkekirjanduses domineerisid põnevikud ja krimiromaanid. Neid telliti maakonna raamatukogudesse 5–20 eksemplari nimetuse kohta.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

2023. aastal kulus riigi toetusest kultuuriperioodika ostmiseks maakonna raamatukogudel 1233,66 eurot. Annetusena saadi maakonna suurematele raamatukogudele väljaanded: „Pluss“, „Memento“, „Liikumine ja Sport“, „Eesti Õde“, „Tööelu“. Viljandi linnaraamatukogule lisaks eelnevale: „Kaitse Kodu“, „Oma Keel“, „Pääste Elu“, „Rahvuslik Kontakt“, „1 Leht“ koos lisalehega „Viljandi“, „Mulgi Sõna“, „Leole“, „Viljandi Valla Teataja“, „Üitsainus Mulgimaa“, „Universitas Tartuensis“, „Radar“, „Sotsiaaltöö“, „Sõdur“.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Maakonna raamatukogudele soetati 9 auvist, neist 5 Viljandi linnaraamatukogule. Annetusena sai Viljandi linnaraamatukogu kaks auvist.

3.2 Inventuurid ja mahakandmised

Maakonnas kustutati 25 635 raamatut ja 999 aastakäiku ajakirju. Enim kustutas raamatuid seoses kolimisega väiksematesse ruumidesse Mõisaküla raamatukogu. – 6059 ja Saarepeedi haruraamatukogu, seoses Karula teeninduspunkti likvideerimisega – 2573 raamatut. Viljandi linnaraamatukogu kogude korrastamise eesmärgil kustutas 4999 eksemplari raamatuid. Inventuur toimus Tarvastu haruraamatukogus.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

2022. aastal korraldatud lugejauuringute põhjal renditati raamatukogude teenuseid ja teenuste nähtavust. Näiteks vastavalt külastajate soovile, edastas Viljandi linnaraamatukogu sotsiaalmeedias igakuiselt eelneva kuu laenutuste TOP 10. Õisu raamatukogus loodi kohvjoomise võimalus.

Viljandi linnaraamatukogus tehti MIRKO kaudu kokku 54 tellimust, millest täideti 47. Kokku telliti 105 eksemplari ja välja saadeti 92 eksemplari. 19 tellimust pikendati. Kõik tellimused saadeti pakiautomaati, Sõbralt sõbrale laenutamise teenust ei kasutatud. Avalikus internetipunktis loodi külastajatele võimalus digitaalse perioodika lugemiseks. Raamatukapi kasutamine kasvas 244 võrra: 2022 – 5141, 2023 – 5385 korda.

Viljandi linnaraamatukogus registreeris end raamatukogu lugejaks Urrami kaudu 65 inimest, kodulehe kaudu 24 inimest.

Saarepeedi haruraamatukogu pakkus Karula teeninduspunkti sulgemise järel 2 korda kuus mobiilset raamatukoguteenust (kindlal nädalapäeval sõidab raamatukoguhoidja autoga ja laenutab kaasasolevaid raamatuid).

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Vastavalt avaliku teabe seaduse §33 ja rahvaraamatukogude seadus §15 lg 2¹ on raamatukogudes üldkasutatava andmesidevõrguga ning ID-kaardilugejaga varustatud arvutid, mille kaudu tagatakse kõigile soovijatele juurdepääs avalikule infole.

Raamatukogude töötajad abistavad külastajaid teabe leidmisel ning e-teenuste kasutamisel erinevates keskkondades – e-riik, digilugu.ee, ID-kaardi kasutamisel, dokumentide koostamisel, päringute tegemisel kinnisturaamatust, tuludeklaratsiooni täitmisel.

Raamatukogudes oli kättesaadav kohaliku omavalitsuse info ja dokumendid.

Tihti vajati e-riigi teenuste kasutamisel raamatukogutöötaja abi ning juhendamist. Abi vajati patsiendiportaalis, pangateenuste, kindlustuste, Maanteeameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Töötukassa ja Maksuameti teenuste kasutamisel.

2023. aastal toimus Viljandi vallas kaasava eelarve hääletus. Kui vallakodanikul puudus elektroonilise hääletamise võimalus, siis sai seda teha Viljandi valla raamatukogudes. Raamatukogudes oli võimalus tutvuda ka kõigi esitatud ideedega.

4.2 Raamatukogude kasutamine ja teenused

Maakonnas on kasvanud lugejate, külastuste, laenutuste arv, kuigi elanike arv on kahanenud ja suletud oli üks raamatukogu, kaks viidi osalisele tööajale ja üks teeninduspunkt likvideeriti.

Hüppeliselt on kasvanud Karksi-Nuia raamatukogu virtuaalkülastust arv, samuti elektronkataloogi külastajate ja iseteeninduses kasutajate arv. Eelkõige tehakse seda kodulehe kaudu.

Holstre raamatukogu tõi oma külastuse arvu tõusu ühe põhjusena välja, et hoonele on paigaldatud silt, mis annab teada, et seal asub raamatukogu.

Tabel 6

	Lugejad 2022	Lugejad 2023	Muutus (+/-)
Maakond kokku	15 073	15 141	+68
MKR	5828	5868	+40

Tabel 7

	Külastused 2022	Külastused 2023	Muutus (+/-)	Virtuaalk 2022	Virtuaalk 2023	Muutus (+/-)
Maakond kokku	200 760	208 287	+7527	68 530	69 913	+1383
MKR	75 009	78 440	-3431	59 688	57 781	-1907

Tabel 8

	Laenutused 2022	Laenutused 2023	Muutus (+/-)	Päringud 2022	Päringud 2023	Muutus (+/-)
Maakond kokku	398 459	399 217	+758	2437	2575	+138
MKR	165 528	164 122	-1406	682	810	+128

Infopäringute sisu on tihtipeale lähtuv piirkonna eripärast ja ajaloost. Näiteks tunti huvi kohalegendide vastu. Tihti otsitakse infot õppetöoga seoses. Kõige erilisem päring tuli 2023. aastal Viljandi Linnaraamatukogule kolleegilt Poolast (Biblioteka Publiczna w Dzielniczy Wesoła m.st. Warszawy), kes palus oma teematunni tarbeks saata helisalvestuse selle kohta, kuidas eestlased kutsuvad kasse.

Tabel 9

	Virtuaalürituste arv		Virtuaalüritustel osalejate arv		Virtuaalürituste järelvaatajate arv	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Maakond kokku	5	2	311	371	3185	153
MRK	5		311			

Aruandes puudub Tabel 10. Virtuaalkoolituste kohta.

Tabel 11

	Virtuaalnäituste arv		Virtuaalnäituste külastajate arv	
	2022	2023	2022	2023
Maakond kokku	2	6		
MRK	2	3		

Virtuaalnäituseid koostasid Abja, Heimtali, Suure-Jaani ja Viljandi linnaraamatukogu.

Virtuaalkoolituste järele ei olnud 2022. ja 2023. aastal vajadust, kõik koolitused toimusid raamatukogudes kontaktsetena.

4.3 RVL teenindus

	2022		2023	
	Kokku	MRK	Kokku	MRK
RVL välja	5593	819	6120	1252
RVL sisse	5648	62	6985	75

4.4 Laste- ja noorteteenindus

Maakonna raamatukogudes on 25% lugejatest ja 25,1% külastajatest lapsed Eelmise aastaga võrreldes suurenes maakonna raamatukogudes külastuste ja laenutuste arv (vt 4.4.2 Tabel 12). Suurt tähelepanu pöörati laste lugemisharjumuste kujundamisele ja huvitegevuse korraldamisele. Töötajad võtsid osa üle-eestilistest ning kohalikest koolitustest, koostegemistest ja üritustest. Viidi läbi oma traditsioonilisi üritusi: raamatukogutunnid, ekskursioonid, viktoriinid, võistlused jne. Lasteaiagruppidele korraldati regulaarseid hommikutunde. Koolinoortele korraldati erinevaid klubilisi tegevusi, kirjanduslikke ja infokirjaoskust arendavaid sündmusi, sisustati koolivaheaegu. Jätkus koostöö haridus- ja huvihariduse asutustega, hoogu said juurde projektid.

Viljandi linnaraamatukogu vahendas Eesti Lastekirjanduse Keskuse saadetud uusi raamatuid raamatukarusellile SA Viljandi Haigla laste- ja noorukite psühhiaatria osakonnas.

Raamatukogude laste- ja noortealasid kohandati hubasemaks, nt Suure-Jaanis renoveeriti kaks tugitooli lastepärasemaks, Kolga-Jaani osteti kolm kott-tooli ning uued kaltsuvaibad. Uued vaibad said ka Suure-Jaani ja Sürgavere lastenurgad. Viiratsi raamatukogu sai lisaks joonistamis- ja meisterdamislauale mängumaja koos nukumööbli ja mänguasjadega ning kaks kott-tooli.

4.4.1 Laste ja noortekirjanduse komplekteerimine

Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine on prioriteediks nendes raamatukogudes, mis asuvad haridusasutuste lähedal, et toetada laste lugemisharjumuse kujunemist varajasest

noorusest peale. Uued raamatud jõuavad raamatukogudesse enamasti ainuekssempplarina, üksikuid teoseid tellitakse suurematesse kogudesse rohkem. Kirjanduse komplekteerimisel arvestatakse erinevaid konkursitulemusi (Nukits, Noor loeb jt), Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja Viljandi linnaraamatukogu soovitusi. Kirjandust telliti teeninduspiirkonnas olevate haridusasutuste õppekavu ja kooli vajadusi arvestades. Raamatukogudes vahetatakse jooksvalt katkised ja kulunud raamatud uuemate vastu. Suurenenud on maakonnasisene RVL. Kooliprogrammis käsitletavast kirjandusest hangiti uustrükke ja lisaeksemplare. Lugejate tagasiside raamatuvalikule on olnud enamasti positiivne, uued lasteraamatud on väga kaunid ja kvaliteetsed, ehkki vaatamata eeltööle satub ka üksikuid nõ „põlveotsakirjastajate“ väljaandeid. Järjest rohkem kogus populaarsust noorte hulgas inglisekeelse kirjanduse lugemine ning soovitakse lugeda vastavas keeles raamatuid (Tarvastu, Viljandi). Märtsis Viljandi linnaraamatukogu külastanud 25 USA üliõpilast annetasid 25 uut ukrainakeelset lasteraamatut. Laste perioodikast oli raamatukogudesse tellitud „Täheke“, „Hea Laps“, „Minu Maailm“.

Kordustrükina vajatakse A. Jacobssoni ja S. Olssoni „Berti päevikut“, B. Leberti „Crazy“, E. Laidsaare „Kompanii poega“, E. Raua „Ninatarka muna“, E. Niziurski „Marek Pieguse uskumatuid seiklusi“, M. Otava „Priskat“, A. Reinla „Teofrastust“, H. Kão „Väikest kahvatut kummitust ja teisi lugusid“.

Enimostetud laste- ja noorteraamatuteks olid ka 2023. aastal eesti autorite teosed.

Eesti kirjandus:

Kiiler, G. Kass, kes ei osanud nurruda – 29 eksemplari;

Tomusk, I. Uks – 27 eksemplari;

Tomusk, I. Isa preemia – 26 eksemplari;

Keränen, M. Armando Inglismaal – 25 eksemplari;

Tomusk, I. Matemaatiline sõber – 25 eksemplari.

Tõlkekirjandus:

Lilleste, L. Murdvargus koolis 2.0 – 24 eksemplari;

Widmark, M., Willis, H. Karnevalimõistus – 24 eksemplari;

Boie, K. Tagasi Sommerbys – 20 eksemplari;

Horst, J. L. Operatsioon Kummitus – 18 eksemplari;

Jäntti, R. Väikese hiire külaline – 17 eksemplari.

Eesti noortekirjandus:

Piiper, K. Esimene kord – 29 eksemplari;

Suitso, M. Hobusehullud – 26 eksemplari;

Vagula, L. Lenda, vaba lind – 25 eksemplari;

Rõõm, G. Kaarnapuu – 22 eksemplari;

Sepp, E. Sūgis, hobused ja vabadus – 22 eksemplari.

Noorte tõlkekirjandus:

Wells, B. Hard Land – 22 eksemplari;

Zarambaitē, I. Sūngete vete vaimud – 17 eksemplari;

West, K. Seal, kus me pole veel käinud – 11 eksemplari.

Aimekirjandus:

Jüssi, F. Varesetund – 18 eksemplari;

Veedla, P. Lindudega sõbraks – 16 eksemplari;

Saar, A. Kuidas istuda, kuidas astuda – 14 eksemplari.

4.4.2 Laste ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 12

	Lugejad 2022	Lugejad 2023	Muutus (+, -)
Maakond kokku	4008	3918	-90
MRK	1462	1346	-116
	Külastused 2022	Külastused 2023	Muutus (+, -)
Maakond kokku	49 682	52 186	+2504
MRK	14 429	14 739	+310
	Laenutused 2022	Laenutused 2023	Muutus (+, -)
Maakond kokku	39 486	39 531	+45
MRK	14 939	14 632	-307

Vaatamata elanike arvu vähenemisele tõestab külastajate arvu suurenemine maakonnas, et raamatukogu on koht, kus lapsed ja noored saavad vabalt olla. Neid kaasatakse põnevate ürituste kaudu, võetakse arvesse saadud tagasisidet. Raamatukogu õdusad nurgad on aktiivselt kasutuses. Veedetakse koos pere ja sõpradega aega, mängitakse lauamäge ja ollakse lihtsalt koos enne trenni või bussile minekut. Filmide ja multifilmide kohapeal vaatamise võimaluse olemasolu aitab samuti sisukalt aega veeta.

Külastajate arv suurenes, sest 2023. aastal tõusis märgatavalt lastele ja noortele raamatukogude poolt pakutavate ürituste ja ühtlasi nendes osalejate arv, kuna puudusid piiranguid sündmuste korraldamisele, mis avaldasid mõju varasematel aastatel ja 2022. aasta alguses.

Lugejate ja laenutuste osakaal on aastate võrdluses muutunud maakonnas vähem. Suurem muutus languse suunal on olnud maakonnaraamatukogus, ent asetades numbrid demograafiliste näitajate konteksti võib järeldada, et lugejate ja laenutuste arvu vähenemise tingib peamiselt üldine elanikkonna arvu kahanemine maakonnas ja vähem muud tegurid.

Analüüsides aimekirjanduse laenutusi maakonnaraamatukogus, ilmnes, et enim laenutati loodusteadusi, kauneid kunste ning ühiskonnateadusi käsitlevaid raamatuid. Eestikeelsete raamatute järel loetakse enim inglise keeles ning pisut on suurenenud ajakirjade ja -lehtede laenutamine. Viimane on toimunud tänu viktoriinisarjadele ja mälumängule, mis innustasid õpilasi lugema ajakirju „Minu Maailm“ (179 laenutust maakonnas), „Täheke“ (204 laenutust maakonnas) ja „Eesti Loodus“ ning ajalehte „Sakala“.

Erinevaid teavikuid kasutati laste- ja noorte rühmakoolitustel. Sisukad väljapanekud aitasid head raamatut märgata. Laste- ja noortekirjandust tutvustati lisaks kohtumistele, üritustele ja näitustele ka raamatukogu ühismeediakanalites.

Laste- ja noortekirjanduse enimlaenutatud teosteks 2023. aastal olid erinevatele kooliastmetele koolis lugemiseks soovitatud teosed ning on sarnased üle-eestilises laenutuste edetabelis kajastatuga.

Laenutuste statistika järgi maakonna laste- ja noortekirjanduse autori esikümme on:

Andrus Kivirähk	8 teost, 10 erinevat trükki/väljaannet	1280 laenutust
Mika Keränen	6 teost	729 laenutust
Ilmar Tomusk	6 teost	617 laenutust
Eno Raud	2 teost, 3 erinevat trükki/väljaannet	446 laenutust

Aino Pervik	2 teost, 3 erinevat trükki/väljaannet	304 laenutust
Artrid Lindgren	2 teost	234 laenutust
Kristiina Kass	7 teost	222 laenutust
Silvi Väljal	1 teos	189 laenutust
Jaan Rannap	1 teos	182 laenutust
Aidi Vallik	1 teos	156 laenutust
Uutest teostest said enimlaenutatatu sekka Andris Feldmanise „Erik Kivisüda“ 105 laenutusega, Kristi Piiperi „Esimene kord“ 93 laenutusega ning Margus Haava „Hundiema ühepajatoidu saladus“ 84 laenutusega.		

Koolieelikutele ja lugemist alustavatele lastele suunatud uutest raamatutest on populaarsed S. Baumani „Kadunud latern“, A.-S. Baumann „Sõidukid õhus, maal, vees“, K. Libe „Kuningas, kes kartis kummitusi“, A. Llenase „Värvikoll“ ning liugklappide ja akendega raamat „Minu esimene keharaamat“.

Algklassidele sobivat kirjandust laenutati kõige aktiivsemalt. Näiteks luuleraamatud I. Koffi „Kuhu lapsed said?“, E. Niidu „Taeva võti“ ning luulekogumik „Isa sokk on matkasell“.

Viimase paari aasta jooksul ilmunud keskmisele kooliastmele sobilikest teostest populaarsed N. Amore „Heade vempude jõud“, S. Bohmanni „Tüdruk nimega Willow“, K. Boie „Sommerby“-raamatud, N. Huppertzi jutustus „Kaunis nagu kaheksa“, K. Priilinna „Lugu kadunud raamatust“, S. Rooseboomi „Lahenduste ministeerium“, I. Zimmermanni „Miss Edison“, I. Tuft Michelseni „Alma Freng ja päikesepüüdjad“.

Vanemale kooliastme ja noorte uudiskirjandusest tõusid esile E. Alliksaare „Rääkimine hõbe, vaikimine kuld“, K. V. G. Ferreira „Kui armastus külmutab südame. 2: Hingesugulased“, M. Krafti „Tiuhkamäe“ ja M. Mändeli „Tüdruk vagunelamust“. Uute tõlketeostena on populaarsed K. M. McManuse „Nõod“, S. Natsukawa „Lugu kassist, kes püüdis päästa raamatuid“, A. Silvera „Lõpus surevad mõlemad“, S. Simukka „Vangistatud“, Y. Sumino „Tahaksin süüa su pankreast“ ja J. Telleri „Mitte midagi“.

Lastele ja noortele suunatud aimekirjandusest paistab eelmisest aastast silma soov mõista rahamaailma ja iseennast, sest enimlaenutatud raamatuteks olid B. Schäfleri „Koer nimega Money“ ning N. Brochmanni murdeea teejuhid poistele ja tüdrukutele. 2023. aastal ilmunud teostest jõudis nt maakonnaraamatukogus 500 enimlaenutatud teose sekka ka T. Klostermanni „Kuidas ma saan rikkamaks kui mu vanemad?“. Nimetatud teemadel laenutati teisigi teoseid.

Väiksemate lastega emotsioonidest kõnelemiseks laenasid nii lapsevanemad kui õpetajad palju T. Moroney raamatuid. Noorte enesehinnangust rääkiv uus raamat P. O'Neilli „Sa oled tähtis“ ja F. Brooksi „Räägime muredest ja hirmudest“ leiti riulist noorte endi poolt tihti üles. Vaimse tervise teemadest olid olulised teosed, mis käsitlesid sõprust, ärevusega toimetulekut ja meelerahu. Eraldi mainimist väärivad A. Hanseniaju ja enesejuhtimist käsitlevad teosed.

4.4.3 Laste ja noorteteenindus, sh lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Erinevatele teemadele ja uudiskirjandusele tähelepanu juhtimiseks kasutati igat võimalust – eksponeeriti Eesti Lastekirjanduse Keskuse loodud kaanepiltidega plakateid, korraldati erinevaid väljakutseid ja viktoriinisarju, infootsisündmusi, osaleti Lugemisisu programmis ning üle-eestilistes sündmustes. Lugemisisu programmis osales 2023. aastal 19 rahvaraamatukogu. Lugemisisu tunde ja kohtumisi tehti 66 korda kokku 795 osalejale.

Lastele loeti ette üle-eestilisel emakeelepäeval, Eesti kirjanduse päeval, lugemistunnil, ettelugemispäeval, Põhjamaade nädalal, lastekirjanduse päeval ning erinevatel pühade ja muinasjutuhommikutel. Toimused kohtumised kirjanikega.

Kolga-Jaanis jätkati lasteaia külastamist raamatukotiga. Täaksis viidi lasteaiale Lugemisisu raames üllatuskorvike raamatutega. Viljandis aitas lasteaia laste lugemisharjumuste väljakujunemisele kaasa „rebase raamatukoti“ projekti jätkumine. Selle kaudu laenutati Viljandi linna lasteaedadesse 2360 teavikut.

Heimtali raamatukogu vahendusel osales Heimtali Põhikooli 1. klass kirjastus Päike ja Pilv projektis „Meie väike raamatukogu“.

Viljandi linnaraamatukogu korraldas maakondliku suvelugemise mängu, mis andis häid lugemissoovitusi ja ideid. Mitmete klassijuhatajate tagasiside põhjal võib järeldada, et nad kasutasid raamatukogu soovitusi lastele soovitusliku lugemisnimekirjana, kahjuks jõudis korraldajateni vaid 13 lapse täidetud ankeeti.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

Vt. Lisa 4. Laste- ja noorteüritused

Laste- ja noortetöös on enim toimunud üritusi algklasside õpilastele. Osavõtjate arvukuselt on need kõige rohkemad. Paljud üritused toimusid asutusteüleste väliürituste ja liikumismängudega, millesse raamatukogu kaasamine on muutunud loomulikuks.

Laste ja noorte lugemisharjumuste ja funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks jätkati hästi tõestanud traditsiooniliste tegevustega ning katsetati uusi formaate (nt kõhelugude võistlus Viljandis). Toimus mitmeid põnevaid kohtumisi. Mõnedki tegijad pöördusid raamatukogu poole sooviga kasutada meie ruume ja tuge oma võistluste või kohtumiste läbiviimiseks (nt keeleõppijad, luulepäev jne).

Liikumisaastast inspireerituna oli 2023. aastal oluliseks eesmärgiks siduda kultuuriteadlikkust ja loovust tõstvad tegevused meid ümbritseva füüsilise keskkonnaga, aidata näha seoseid igapäevase linnaruumi, looduskeskkonna ning kultuuripärandi vahel ning avardada seeläbi silmaringi. Maakonnas toimus mitmeid orienteerumisi, ekskursioone, matku ning liikumismänge Ühe väljundina eesmärgi saavutamiseks toimus ERÜ projektikonkursil tuge saanud projekt „Õudselts tore Viljandi!“. Liikumist ja avaliku ruumi avastamist on rakendatud ka ettelugemistel, teematundides ning isegi kirjanduskohtumistel.

Maakonna raamatukogud toetasid õpilasi Viljandi linnaraamatukogu korraldatavate maakondlike viktoriinisarjade Kultuurikonksuke ja 5L osalemisel, viktoriinisarja Pähklipureja mängudel, valmistasid õpilasi ette maakondlikeks eelvoorudeks. Koostöös Mulgi Kultuuri Instituudiga koostasid Abja, Halliste, Karksi-Nuia, Õisu raamatukogu Mulgimaa koolide 5.-9. klasside õpilastele korraldatud mälumängule „Nupute vällä“ küsimusi. Säästva arengu eesmärke juurutati aasta jooksul taaskasutust ning jätkusuutlikke põhimõtteid tutvustavate näituste, töötubade ning meisterdamistundide kaudu. Säästva arengu nädalal osalesid lastele suunatud tegevuste ja väljapanekutega Karksi-Nuia, Viiratsi, Viljandi ja Õisu raamatukogu.

Viljandi Linnaraamatukogus toimusid traditsioonilised tegelustunnid kodustele lastele. Aasta jooksul toimunud 14 kohtumisel osales 44 lapsevanemat ja 62 last.

Suvel said lapsed osaleda maakonnaraamatukogu korraldatud traditsioonilises suvemängu sarjas. Küsimused ja ülesanded olid seotud Viljandi kui ka laia maailmaga, nii raamatute kui ka vabas õhus liikumise ja silmaringi avardamisega. Ülesanded olid kahele vanusegrupile.

Klubilisi tegevusi pakkusid Karksi-Nuia Suislepa ja Viljandi raamatukogu. Emakeelepäeval toimus traditsiooniline Keelejooks Olustvere TMK õpilastele.

Mais-juunis viidi Viljandis läbi Eesti ja Ukraina 8-14-aastastele suunatud lõimumisprojekt „Avastame: Tegusad kohtumised ukraina ja eesti lastele ja noortele“. Projekti eesmärk oli regulaarsete kohtumiste kaudu tuua omavahel lähemale Ukraina ja Eesti lapsed ja noored, tutvustada neile Eestimaa loodust, matkatarkusi ning kodulugu. Lastekaitsepäeval pakkusid Viiratsi ja Viljandi raamatukogu koostöös noortekeskuste, rahvamajade ning haridusasutustega aktiivseid mängu ja liikumist soosivad tegevusi lastele. Viljandi valla raamatukogude ühisprojektina toimunud üritusel Raamatukogude Öö, oli laste mängude ala, kus sai kaasa lüüa mitmetes aktiivsetes tegevustes. Kolga-Jaanis korraldati koostöös Maanaiste seltsiga kohapärimuspäev. Jutulavastuses „Õnn on õnne asi“ pani jutuvestja Kolga-Jaani lapsed lugusid kuulama ning kuulajad said ka ise jutuvestmises osaleda. Laaste- ja noorte kaasabil sai raamatukogudes näha mitmeid etendusi, nt Tääksis, Õisus, Vastemõisas jne.

Viljandi Linnaraamatukogus toimus 7-10-aastastele lastele suunatud Pipa linnalaager, mille peateemadeks oli ettevõtlikkus ja loodussõbralik ning tervislik eluviis. Laagris arendati lastes meeskonnatöö oskusi, õpetati tervislikult toituma, matka- ja rahatarkusi. Laagri toimumist toetasid Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit ja Euroopa Liidu Regionaalarengu Fond.

14. oktoobril toimus laste ja noorte kirjandusfestivali LUUP avamine perepäevaga Viljandis. Perepäevalised said Viljandi Linnaraamatukogus kohtuda Liis Seina, Kristi Kangilaski, Kadri Lepa, Ilmar Tomuski ja nende raamatutega. Jalutuskäigul Viljandi vanalinnas kanti esmakordselt ette parimad võistlusele „Õudselt tore Viljandi!“ laekunud kõhelood. Toimused Animakooli, Viljandi Kunstikooli, Kondase Keskuse ja Eesti Lastekirjanduse Keskuse töötoad. Kuulata sai teater Ugala näitlejate Aarne Soro ja Vilma Luige ettelugemisi. Muinasjutuline päev lõppes Kondase Keskuses Piret Pääri jutuvestmise õhtuga.

Viljandi Avatud Noortetoa eestvedamisel toimuva linnanoores töömaleva kahe vahetuse noored said viiel juulikuu päeval Viljandi Linnaraamatukogus mahakantud raamatuid müüa, riieid puhastada ning lasteürituse tegelusmaterjale ette valmistada. Suure-Jaanis osales üks noor töövarjupäeval.

Suislepa raamatukogus tegutses noorte Suislepa Filmistuudio:

- 30.03 PEFF (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi korraldatud üleriigiline õpilaste ja tudengifilmide festival). Osales 2 filmi: „Lihavõtted“ ja „Viis minutit lõpuni“ (pääses finaali).
- 06.04 Filmifestival Horisont (Paide Gümnaasiumi korraldatud vabariiklik noorte lühifilmide festival). Osales 2 filmi: „Lihavõtted“ ja „Viis minutit lõpuni“.
- 27.10 – 29.10 Filmifestival Koolifilm (üle-eestiline koolinoorte filmifestival). Osales „Viis minutit lõpuni“.
- 11.11 PÖFFi noorte- ja lastefilmide festival Just Film (rahvusvaheline #noorfilmitegija programm). Osales „Viis minutit lõpuni“ (2022. a Just Filmi stipendiumikonkursi üks võidutöödest).
- 2023. a film „Intervjuu linnapeaga“ (rollide loomine, teksti kohandamine, filmimine).

Jätkusid traditsioonilised maakondlikud viktoriinisarjad „Kultuurikonksuke“ ja „5L“. 2023. aasta voorudes saadi 768 täidetud vastuselehte. Osalevatest koolidest saab rohkearvuliste lahendajatega esile tõsta just väiksemaid maakooale. Osalejaid toetasid sama piirkonna raamatukogud.

Koostöös Mulgi Kultuuri Instituudiga aitasid Abja, Halliste, Karksi-Nuia ja Õisu raamatukogu korraldada Mulgi valla mälumängusarja lastele „Nupute välja“.

Tääksi raamatukogus korraldati kevadhooajal laste silmaringi arendamiseks Iirisemäng, kus aardejahi printsiibil võis leida iiriskommi koos küsimusega. Sügisel alustati täringumänguga, mis aitab mänguhimulistel lastel uusi teadmisi ja auhinnapunkte koguda kevadeni.

Põhikoolide mälumäng Pähklipureja lõpetas kevadel 17. ja sügisel alustas 18. hooaja. Osalesid 6.-9. klassi õpilased linna- ja maakonnakoolidest. Toimus lasteraamatupäeva kirjanduslik maakondlik voor 3.-4. klasside õpilastele. Osales kümme võistkonda üheksast maakonna koolist.

Viljandi linnaraamatukogus toimus 26. Viljandimaa noorte omaloominguvõistlus. Võistluse auhinnafondi toetasid Eesti Kultuurkapital ja Viljandimaa Omavalitsuste Liit. Esmakordselt toimunud laste ja noorte kõhejuttude kirjutamise võistlusele "Õudselt tore Viljandi!" laekus 94 tööd. Abja raamatukogu ja gümnaasiumi koostöös toimus 13. korda J. Rannapi nimeline jutuvõistlus „Neli aastaega Eesti looduses“.

Näituste ja väljapanekutega peeti meele erinevaid päevakajalisi teemasid ja meile olulisi kirjanikke. Maakonnas oli aasta jooksul lastele ja noortele üle 200 erineva näituse ja väljapaneku.

Näituste ja väljapanekute kaudu toodi esile erinevaid autoreid ja nende teoseid: Viljandi Linnaraamatukogu koostatud rändnäitus Walt Disney muinasjutumaailm „Kõik sai alguse hiirest“ jõudis Suure-Jaani raamatukokku, Helgi Nurme erakogu klouni näidati Kolga-Jaani, Saarepeedi ja Leie raamatukogus. Sürgavere küla nukkude näitust „Nukud läbi aegade“ sai näha Kõo, Võhma ja Vastemõisa raamatukogus.

4.5 Erivajadusega sihtrühmade teenused

Koduteeninduse teenus on võrreldes eelmise aastaga kasvanud. 2022. aastal pakkus koduteenindust 20 raamatukogu 1753 korral, 166 kasutajale. 2023. aastal 24 raamatukogu.

Tabel 13

	Kordade arv	Kasutajate arv
Abja	9	2
Halliste	7	3
Karksi-Nuia	94	9
Kolga-Jaani	140	10
Kõo	461	21
Kõpu	16	1
Leie	18	4
Mõisaküla	91	6
Paistu	165	29
Paala	23	6

Puiatu	12	3
Päri	17	4
Ramsi	22	3
Saarepeedi	97	12
Suure-Jaani	36	5
Sürgavere	224	10
Tääksi	83	9
Tarvastu	60	7
Tänassilma	352	8
Uusna	8	1
Vastemõisa	59	2
Viiratsi	56	9
Võhma	114	6
Viljandi	320	25
Kokku:	2484	195

Tabel 14

Raamatukogu	Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Karksi raamatukogu	Karksi Kodu	3	52
Paistu	Paistu Sotsiaalkeskus	11	118
Päri	Pärsti Pansionaat	14	179
Saarepeedi	Karula Kodu	4	21
Kolga-Jaani	Kolga-Jaani Rahvamaja	2	94
Tarvastu	Pariisi Erihooldekeskus	2	40
Kärstna	Kärstna Hooldekodu	2	35
Saarepeed	Saarepeedi Kool	5	40
Viiratsi	Viiratsi Päevakeskus	7	167
Võhma	Võhma lasteaed Mänguveski	6	140
	Võhma Noortekeskus	2	20
	Võhma kool	13	297
Viljandi linnaraamatukogu	Pipa raamatukotid lasteaedadesse	10	8
	Singel Kodu	9	61
	Männimäe ja Näituse Kodud	10	114
	Päevakeskus Vinger	2	20

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Raamatukogud mõjutavad piirkonna kultuurielu mitmel viisil, toetades haridust, korraldades erinevaid üritusi ja näitusi, mis pakuvad inimestele võimalust osaleda kultuurilises tegevuses.

Näituseid koostasid raamatukogud kohtadel ja eksponeeriti rändnäituseid: Halliste Raamatukogus on püsinäitused, raamatuväljapanek „Mulgi kirjavara“ ja Kulla Leerimajaga seotud fotonäitus, mille on koostanud Ado Tuuga. Fotonäitus „Aasia elu hetked“, Vossmann-Treial „Lille filosoofia“. Eesti mitmekesisuse päevaks eksponeeriti Karksi – Nuias näitust „Ühe

puu erinevad juured“. Ajakirjanik Heino Laiapea tegi Eesti raamatukogudele üleskutse kajastada näitustel inimesi, kelle sünnist möödus 2023. aastal 90 aastat. Karksi-Nuia raamatukogu koostas kaks näitust: ajakirjanik Helgi Kaldmale ning rahvatantsuõpetajale ja kultuurielu edendajale Lille-Astra Arrastele. Helgi Kaldmale pühendatud näitus koostati ka Viljandi linnaraamatukogus.“ Suure-Jaani raamatukogu koostatud sünnipäevanäitus „Mõisad rändas mööda valla raamatukogusid. Suure-Jaani raamatukogu rändnäitus „Kõik on olemas“ – Regina Lukk-Toompere pildid lastekirjanik Toon Tellegeni raamatutele. Sürgavere raamatukogu koos kohaliku kogukonnaga koostas nukkude näituse, mida eksponeeriti piirkonna raamatukogudes ja kohvi ning tee serviiside näituse.

Kohtumised kirjanike ja teiste huvitavate inimestega ning raamatuesitlused maakonna raamatukogudes: Anna ja Kristjan Pihl – Karksi-Nuia raamatukogus; Ave Nahkur – Abja raamatukogus; Kristi Ilves „Minu Mulgimaa: rikkus ei ole häbiasi“ – Abja, Halliste raamatukogus; Kalle Gaston helirännakud „Kooljakuu hääled“ – Halliste raamatukogus; Juhani Püttsepp – Kolga-Jaani raamatukogu; Piret Päär – Ramsi raamatukogu; Gert Kiiler, Terje Pennie – Uusna raamatukogu; Urve Tinnur – Pärsti raamatukogu; Margus Haav – Viiratsi raamatukogu; Sass Henno – Vana-Võidu raamatukogu; Mart Treial – Sürgavere, Kõo, Võhma raamatukogu; Kalle Teor – Võhma raamatukogu; Anu Raud, Roland Tõnisson, Külliki Mattisen, Katrin Laur, Märt Treier – Suure-Jaani raamatukogu. Raamatuesitlus Eloise Leandra Maya Stern „Haruldaste nimede raamat“ – Võhma raamatukogu.

Loodusõhtud – „Kes ulub minu aia taga: Huntide uurimisest ja nende eluolust“, Kirke Raidmets – Abja raamatukogu; Mesilastest ja meest, mesinik Mihkel Kalda – Halliste raamatukogu. Niilusoo raba loodusväärtused, Liis Kuresoo ja Jüri-Ott Salm – Kolga-Jaani raamatukogu. **Reisijutud** – Paistu, Puiatu raamatukogus. Eesti vabariigi sünnipäeva tähistamiseks korraldati Abjas Eesti lauamängu õhtu. Eesti kirjanduse päevaks korraldas Võhma raamatukogu pimekohtingu eesti raamatuga. Tähistati raamatukogude aastapäevi: Abja 100, Olustvere 100, Õisu 140.

Raamatuklubid – Halliste, Õisu, Saarepeedi Tääksi, Karula, Viljandi linnaraamatukogu – päevane Esimese Teisipäeva klubi ja õhtune Kolmanda Kolmapäeva klubi.

Koduloolised üritused: Pärsti raamatukogu korraldas mitmel korral Pärsti mõisa tutvustavaid ekskursioone ning andis ülevaate piirkonna ajaloost. Abja-Paluoja korraldati Laternamatk. Võhma raamatukogu korraldas mitmeid koduloolisi matku – vastlamatk, kevadmatk, matk Võhma rabasse.

Õisu raamatukogu aastapäevaks koostati suur ülevaatenäitus. Eksponeeritud oli vaid väike osa kättesaadavast materjalist. Ülejäänud materjalidest koostati koduloomapp “Õisu raamatukogu minevikust tänapäeva”.

Põhja-Sakala valla 6. juubeliks koostati kõiki valla raamatukogusid tutvustav näitus “Kui vanad me oleme? Põhja-Sakala raamatukogud aastal 2023”. Suure Jaani raamatukogus toimusid pärimuslike mängude ja Suure-Jaani pärimuse tutvustamine ja õpetamine, pärimuslik laternamatk, üritused sarjast „Vanade fotode maailmast“ (Tervishoid Suure-Jaanis, Suure-Jaani rajoon, Kappide aasta).

Kohtumised ja sündmused Viljandi linnaraamatukogus:

Aado Algvere „Ood metallikunstile“; Toomas Paur "Mees, kes aitas Arnold Rüütli presidendiks"; Anu Kree luulekogu "Vee pealt lendu"; Külliki Mattisen „On minevikul pikad varjud“; Muinsuskaitseameti väljaanne „Elavad vanalinnad“; Margus Haav ja Tuulike Kivestu-Rotella „Hundiema ühepajatoidu saladus“; Kertu Kändla „Ehapuna peegeldus minu südamevetel“; Piret Põldver „Hoog“; Anu Kree "Kirjatähe kaitse all"; Gert Kiiler "Kass, kes ei osanud nurruda"; Thitañño, bhikkhu "Virgumise tee – nii nagu õpetas Buddha“; Hendrik Lindepuu poola kirjanduse tõlkijana – Józef Mackiewicz „Tee ei kuhugi“ ja Tadeusz Dołęga-Mostowicz „Posija“; Kristina Ude „Kuukiik“; Silver Teinbas „Sisesilma sina“; Triinu Kree „Kajakalinnad“; Eloise Leandra Maya Stern „Haruldaste nimede raamat“; USA muusik Ian Ethan Case. Sügishooajal toimusid kohtumised Sakala ajakirjanikega Hans Väre ja Margus Haav – „Küsijad vastavad“, kus ajakirjanikud räägivad oma tööst ja vastavad lugejate küsimustele. Kord kuus toimusid Salongijutud – Viivi Luik, Mihkel Raud, Tõnu Oja ja Villu Kangur, Andres Karu, Ave Nahkur ja Kristi Kivisalu, Martin Algus, Contra, Mart Juur. Suvel toimus 7 kirjanduslikku jalutuskäiku Viljandis. Küllastati kohti, kus toimub romaanide "Raisatud suvi" (autor Arnold Sepp), "Gogoli disko" (autor Paavo Matsin) ja "Eranuhke ei armasta keegi" (autor Gert Kiiler) tegevus. Eesti kirjanduse päeva tähistamiseks tehti lugejate mäng sotsiaalmeedias, kus huvilised said saata oma lemmik eesti kirjanduse teose info ja osaleda loosimängus. Osalejate vahel loositi auhinnaks välja raamat. Kolmandat aastat järjest toimus oktoobri viimasel päeval pereüritus „Halloween raamatukogus“, kus külastajad saavad osaleda erinevates huvitavates tegevustes ja toimub kõige ägedama kostüümi valimine. Toimused erinevad mängud, viktoriin, tehti tätoveeringuid, söödi kommi ja karamellõunu.

4.6.1 kohalikul tasandil

Raamatukogud osalesid piirkondlike kohvikute päevade korraldamisel. Vastemõisas käis koos koduste naiste käsitöö ja jututuba.

Mulgi vald: Ühine rahvariiete kandmine Mulgi nädalal ja Mulgi lipu päeval. 2023. aastal koostati Mulgi valla uus arengukava, valla elanikud said kirjalikud ettepanekuid jätta raamatukogudesse. Valla raamatukogud koostöös Karksi-Nuia Spordikooliga korraldasid liikumisväljakutse „Rattaga suvel raamatukokku“, mille eesmärk oli kõiki valla raamatukogude küllastamine jalgrattal. Mälumängu „Nupute vällä“ küsimuste koostamine koos Mulgi Kultuuri Instituudiga. Jaan Rannapi nimelise jutuvõistluse žüriis osaleti koos kooli ja teiste Mulgi valla raamatukogudega. Raamatukogudes kohtusid elanikega vallavalitsuse ja -volikogu liikmed, toimusid infopäevad.

Viljandi linnaraamatukogu – Loovlinna raames oli koostöös linnameistriga fookuses linnaaiandus. Raamatukogu rõdule tehti nn Tootsi peenar. Selleks kasvasid ja istutasid vabatahtlikud rohenäppudest töötajad erinevaid taimi. Rõduaias toimetas igal nädalal üks töötaja. Rõduaed oli nii töötajatele kui küllastajatele suureks rõõmuks. Raamatukogus käisid koos lauamänguklubid: Cashflow, mis õpetab rahaasjade haldamist ja investeerimist ja Katani asustajad; samuti dementsusega inimeste lähedaste tugigrupp. Läbi aasta käisid raamatukogus Hoolekandeteenuste kodude psüühilise erivajadusega inimeste väikesed grupid. Väljaspool raamatukogu korraldati töötubasid, müüdi mahakantud raamatuid ja pakuti erinevaid tegevusi: Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine Viljandi lauluväljakul, 80+ klubi koosviibimised Sakala Keskuses; Viljandi Kirjanduspäevad Rüki Galeriis; Maapäeva tähistamine Viljandi turul;

Lastekaitsepäev ja Viljandi Hansapäevad Vabaduse platsil, (EEL)arvamusfestival Tartu tänaval; Parandusfestival Viljandi Gümnaasiumi hoovis.

Viljandi valla raamatukogud korraldasid ühiselt Viljandi valla mälumängu; rattamatkad raamatukogudesse ja Viljandi valla Raamatukogude Öö. Ürituse raames toimusid erinevad töötoad, viktoriin „Viljandi vald-10”. Sauna-aasta puhul oli kaks kümblustünni ja üks ratastel saun. Töötasid kohvikud, üks neis raamatukogutöötajate hõrgutistega (toitudel ja jookidel olid kirjanduslikud nimed). Muusikaline etteaste oli Marek Sadamalt. Elanikke kutsuti osalema luulevõistlusel “Viljandi vald 10”. Viljandi valla Mulgimaa raamatukogud osalesid „Mulgi peremäng” korraldamisel – õpiti mulgi keelt, tutvustati mulgi toite ja rahvariideid.

4.6.2 riiklikul tasandil

Lugemisisu programmis osales Viljandimaalt 13 rahvaraamatukogu – Heimtali, Holstre, Karksi-Nuia, Kolga-Jaani, Kõo, Olustvere, Saarepeedi, Tännassilma, Vastemõisa, Viiratsi Võhma, Õisu, Viljandi linnaraamatukogu.

Raamatukogud osalesid Naiskodukaitse Sinilillekampania sümboolika müümisel – Viljandi linnaraamatukogu, Võhma, Õisu, Suure-Jaani.

Raamatukogud osalesid Liikumis- ja sauna-aasta tähistamisel. Väljapanekute ja näitustega pöörati tähelepanu mitmetele üle-eestilistele teemadele: vaimse tervise kuu, leivanädal, uudishimu päev.

Oktoobris toimus koostöös Eesti Lastekirjanduse Keskusega Viljandi linnaraamatukogus laste ja noorte kirjanduse festivali Luup avapäeva perepäev.

2023. aasta oli Liikumisaasta, mistõttu toimus tavalisest rohkem matku ja sportlike tegevustega lõimitud raamatukoguüritusi.

Omniva postipunkt – Tarvastu raamatukogus. Halliste raamatukogus suleti postipunkt 31.jaanuaril.

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Põhjamaade kirjandusenädalal tutvustati põhjamaade kirjandust ja koostati raamatunäituseid. Osaleti lugemisaktsioonis ReadHour ehk Lugemistund ja Euroopa säästva arengu nädala raamatukogude kampanias „Tund enne und mobla peost, naudi teost!”.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

Õpitoad: Abja – jõulupärja meisterdamine; Halliste – karulauguvõi tegemine, piparkoogitaigna valmistamine, villase soki parandamine; Heimtali – looduslikest koostisosadest huulepalsami valmistamine; piparkoogitaigna valmistamine; Kolga-Jaani – peapaela valmistamine, dekupaaž-tehnikas küünlahoidjad ja kuusehted; Karksi-Nuia – vildist prossi valmistamine; Kõo – lihtsad paikamistööd, sokikanna kudumine; Saarepeedi – jõulupärgade ja lauaseadete valmistamine; Mõisaküla – villasoki parandamine, karulauguvõide valmistamine; Suure-Jaani – kangakudumine, jõulupärgade valmistamine; Viiratsi – Euroopa säästva arengu nädala raames taaskasutusmaterjalidest järjehoidjate meisterdamine, T-särgist raamatukoti tegemise õpituba; Vana-Võidu – makramee tegemise õpetus; Sürgavere – salvrätitehnikas esemete kaunistamine, savist voolimine, huulepalsami valmistamine, sügislehtedest roosid, süüteroosid,

jõuluseade lauale; Võhma – sokikanna kudumine, tervislike toitade valmistamine Viljandi linnaraamatukogu – raamatutest voltimine, nõelvoltimine, järjehoidjate valmistamine.

Loengud: Kolga-Jaani - Kaja Kivi „Tervis ja toitumine“; Mõisaküla – „Sissevaade kogemusnõustamisse ja kogemusnõustaja töösse“.

Keeleõpe: Mõisakülas toimus kaheksandat hooaega läti keele õppimine ja lätlastele eesti keele õpe. Viljandi linnaraamatukogus toimusid Eesti keele kohviku kokkusaamised, kus oli mõnel korral korraga isegi viit erinevat keelt kõnelevad osalejad. Fulbrighti stipendiaat viis läbi üks ühele inglise keele tunde.

Individuaalkoolitused: Individuaalset nõustamist ja koolitamist vajasisid täiskasvanud ja eakamad. Nad vajasisid abi arvuti kasutamisel ja soovisid parandada oma infopädevust. Peamised teemad olid erinevate e-teenuste kasutamine: terviseportaali kasutamine, elektripakettide muutmine, tuludeklaratsiooni tegemine jne; dokumentide vormistamine ja digiallkirjastamine, bussikaardi isikustamine jt; e-kaubandus, nutikella seadistamine, äpid ja nende kasutamine, ID-kaardi kasutamine ja tarkvara uuendamine.

4.8 Raamatukoguteenuste turundus ja väljaanded

Kõik Viljandi maakonna rahvaraamatukogud eraldasid kindla summa raamatukogude turundamiseks. Ühiselt telliti jõulutervitus teenuste tutvustamisega ajalehes „Sakala“. Telliti maakonna raamatukogudele ühine logo ja töötati välja ühine tunnuslause.

Raamatukogude lahtiolekuajad, kontaktandmed ja link Facebooki kontole on koondatud valdade ja Viljandi linnaraamatukogu kodulehele. Viljandi valla lehel on märgitud, kus on ligipääs liikumispuudega inimestele.

Sotsiaalmeedias ja valdade kodulehtedel teavitati raamatukogus toimuvatest üritustest. Instagrami konto on Saarepeedi ja Viljandi linnaraamatukogul. Õisu raamatukogu registreeris raamatukogule FB konto. Osaleti kogukonna kokkusaamistel, kus reklaamiti raamatukoguteenuseid. Avaldati artikleid valla ajalehtedes.

Autor	Pealkiri	Väljaanne
Anne Järvis	“Mulgimaa peremäng tekitab huvi”	Mulgi Sõna 9/2023
	“Õisu raamatukogu – 140”	Mulgi Sõna 12/2023
Elvi Mägi, Reet Marjapuu	Olustvere raamatukogu 100	Leole 11/2023
Ingrit Porkanen	Sajandijagu ajalugu- Abja raamatukogu 100	Mulgi Sõna 6/2023
	Kuldlugejad said tunnustuse	Mulgi Sõna 10/2023
	Selgusid Jaan Rannapi nimelise jutuvõistluse „Neli aastaga“ võitjad!	Mulgi Sõna 11/2023
Maire Ränkel	Hea raamatusõber!	Leole
Malle Kukk	Kohtumine kirjanikuga	Leole 06/2023
Mare Torim	Raamatukogu muutus üheks päevaks teatrikooliks	Mulgi Sõna 1/2023
	Tulge kohtumisele ETV populaarsete saatejuhtidega	Mulgi Sõna 9/2023
	Klubi „Rääkivad read“ tegi võimatu võimalikuks	Mulgi Sõna 11/2023
Sirle Tellis	Õdus õhtupoolik Gert Kiileriga	Mulgi Sõna

	Halliste raamatukogu on pakkunud tegevusi nii lastele kui ka täiskasvanutele	Mulgi Sõna
--	--	------------

Raamatukogud koguvad oma raamatukogu puudutavaid materjale. Raamatukogukroonika koostamist jätkasid Halliste, Karksi-Nuia, Olustvere, Pärsti raamatukogu.

Viljandi valla raamatukogude juhid osalesid valla sümboolikaga reklaamtoodete kujundamises, tegelesid meenete tellimise ning müügiotsuse ettevalmistamisega, et soetatud meeneid saaks müüa Viljandi valla kõigis raamatukogudes. Viljandi valla raamatukogude töötajatel on logoga t-särgid ja pused ning üritustel nende kandmine on lihtne viis reklaamida raamatukogusid.

Võhma haruraamatukogu koostas stendi, kus Põhja-Sakala valla kaardile on märgitud kõik valla raamatukogud kontaktandmetega.

Jätakuvalt osalesid raamatukogude esindajad uute kodanike vastuvõtul ja raamatu „Pisike puu üleandmisel“.

4.9 Andmebaasid

Viljandi maakonnas kasutas enamik raamatukogusid Urrami andmebaasi. Andmebaasi RIKS kasutasid Olustvere ja Vana-Võidu raamatukogu. Karksi-Nuia raamatukogu bibliografeeris ajalehte „Mulgi Sõna“. Raamatukogud säilitasid vallalehti, täiendati koduloo mappe ja raamatukogu kroonikat. Suure-Jaani raamatukogus on kodulootuba. Kodulootoas on kättesaadavad mitmekümne aasta kohalik materjal nii pildifailidena kui paberkoopiatena. Lisaks on kodulooline kirjandus ja ajaleheväljalõiked ning uurimustööd kohaliku kultuuripärandi kohta. Kodulootuba on ka Pärsti raamatukogus. Viljandi linnraamatukogu bibliografeeris maakonnalehte „Sakala“, ajalehti „1Leht“ ja „Viljandi Linnaleht“, koduloolisi artikleid üleriigilistest väljaannetest. Bibliokirjete juurde lisati täistekstide lingid.

Õisu raamatukogu säilitab kogus Õisu Mõisa Laenu Raamatukogu ja Õisu Lugemise Ringi raamatuid. Terviklik ülevaade kogust puudus. 2023. aastal koostati Õisu Mõisa Laenu Raamatukogu ja Õisu Lugemise Ringi raamatute jaoks SQL andmebaas. Kirjeldati 370 teavikut.

5. 2024. aasta tegevused

1. Kultuuririkkuse teema-aasta tähistamine.
2. Ettevalmistused teema-aasta Raamat 500 tähistamiseks.
3. „Sakala Kalender 2025“ väljaandmine.
4. Raamatukoguteenuste aktiivne turundamine. Ühtse maakondliku visuaali aktiivne kasutamine.
5. Tegevused Säästva arengu eesmärkide saavutamiseks.
6. Elanike digikirjaoskuse suurendamine – koolitamine ja nõustamine.
7. Huvi- ja hobitegevusi toetavate ettevõtmiste korraldamine.
8. Eesti keele keelekohvikute ja raamatuklubide korraldamine.
9. Täienduskoolituste ja õpipäevade korraldamine lähtudes 2024. aasta koolitusplaanist. Tutvumine parimate praktikatega.
10. Lugejate andmebaasi ja kogude korrastamine.
11. Viljandimaa raamatukoguvõrgu korraldamine. 2024. aastal igasse Viljandi valla rahvaraamatukogu piirkonda raamatute laenutus- ja tagastuskapp.

Aruanne on koostatud maakonna rahvaraamatukogude ja Viljandi linnaraamatukogu aruande põhjal.

Koostajad:

Liivi Metsamaa, Viljandi Linnaraamatukogu komplekteerimisosakonna juhataja

Veronika Raudsepp Linnupuu, Viljandi Linnaraamatukogu laste- ja noortetöö spetsialist

Ülle Rüütel, Viljandi Linnaraamatukogu peaspetsialist

Direktor:

Reet Lubi /allkirjastatud digitaalselt/

Lisa 1. Personali koolitus

Raamatukogu	Koolituste arv	Koolitustundide arv	Koolitusteks kulutatud
Abja raamatukogu	12	94	45
Halliste raamatukogu	20	129	80
Kamara Raamatukogu	6	13	45
Karksi raamatukogu	9	26	80
Karksi-Nuia raamatukogu	13	41	75
Kolga-Jaani rahvaraamatukogu	37	270	1237
Lilli raamatukogu			45
Mõisaküla raamatukogu	4	13	80
Paistu rahvaraamatukogu	39	256	967
Põhja-Sakala raamatukogu	53	325	1658
Tarvastu raamatukogu	17	59	1000
Tuhalaane raamatukogu	0	0	0
Viiratsi rahvaraamatukogu	28	354	405
Viljandi linnaraamatukogu	61	580	2452
Õisu raamatukogu	20	124	170

Lisa 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Ettekandja	Ettekande nimetus	Toimumiskoht
Anne Järvis	“Õisu Mõisa Laenu-Raamatukogu kastist välja”	Tartu Ülikool Ühiskonnateaduste Instituut/26.05.2023
	Mulgimaa peremängu tutvustus	Mulgi Külamuuseum
	“Õisu raamatukogu minevikust tänapäeva”	Õisu mõis
Erika Lond	Raamatu Pisike puu tutvustus, tervitus Viljandi valla raamatukogude poolt	Ramsi Vaba Aja Keskus
Hiie Leppik	Pärimismängude õpetamine	Vastemõisa lasteaed ja Lahmuse kool
Olga Sööt	Pärsti ajalugu (2 korda)	Viljandi valla Väärikate Kogu; kõigile huvilistele
Merike Mikkor	Tervishoiu areng Suure-Jaanis	Suure-Jaani Raamatukogu
	Suure-Jaani rajoon 1950-59	Suure-Jaani Raamatukogu
	Heliloojate Kappide aasta	Suure-Jaani Raamatukogu
Reet Lubi	Aleksander Sibula päeva paneeldiskussioon	Aleksander Sibula päev Tallinna Keskraamatukogus
	Kõige rohkem Eestit on raamatukogus?	Vikerhommik
	Norra õppepeis Oslo raamatukogudes	Maakonna raamatukoguhoidjate seminar
	Rahvaraamatukogude seaduse muudatused ja säästva arengu eesmärgid raamatukogudes	Õisu raamatukogu 140
	Viljandi Gümnaasium RaamatuRock – Tähelepanu, mälu ja õppimine kirjanduses	Viljandi Gümnaasium
	Viljandi Gümnaasium RaamatuRock – Tähelepanu, mälu ja õppimine kirjanduses	Viljandi Jakobsoni kooli vilistlaspäev
	Viljandi linnaraamatukogu teenused, üritused. Populaarteaduslike neuroteadusteemaliste raamatute tutvustus	Sakala Keskus
	Viljandimaa raamatukogude igapäev, muutused ja plaanid	ERÜ kõnekoosolek
Reet Lubi, Grant DuVall	Vabatahtlike kaasamine Viljandi Linnaraamatukogus	Tartu Linnaraamatukogu ettekandepäev
Tiina Torim	Viljandi valla mälumängu õhtujuhtimine	Saarepeedi Rahvamaja/Viljandi valla mälumäng
Valli Tammsalu	Viljandi Linnaraamatukogu Ameerika nurga tegevused	Põhja-Ameerika ülikoolide teabekeskus

Veronika Raudsepp Linnupuu	Eesti raamatukogude SDG tegevustest	ERÜ, Tallinna Keskraamatukogu
	Eesti raamatukogude SDG tegevustest	UNESCO Läti esindus, Briti Saatkond Riias, Läti Muuseumite ühing, Läti Raamatukogude Ühing
	Viljandimaa raamatukogude kogemus	Eesti Lastekirjanduse Keskus
	Ülevaade Kõhelugude võistlusest	Projektikonkursi „Raamatukogud-muuseumid-noored“ lõpuseminar
Viivika Virgu	Emakeelepäev	Paistu Kool/Emakeelepäeva kirjandusvõistlus

Lisa 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu	Teostatud tööd
Paistu	Akendele paigaldati uued rulood.
Päri	Luminofoorlambid asendati LED-valgustitega. Laed pahteldati ja värviti.
Ramsi	Luminofoorlambid asendati LED-valgustitega.
Viiratsi	Loodi avaliku arvuti töökoht.
Õisu	Uued aknakatted. Näituste tarvis osteti riputussüsteem.
Viljandi linnaraamatukogu	Raamatukogu 1. korrusele paigaldati joogifontään. Parendati ühe teenindussaali valgustust (Raamatukogude kiirendi toetus)

Lisa 4. Laste- ja noorteüritused

Raamatukogu	Ürituse nimi	Osalejate arv
Abja	Ettelugemine	14
	Ettelugemispäev mänguväljakul	30
	Halloweeni orienteerumine (koostöös Abja Gümnaasiumiga)	20
	J. Rannapi jutuvõistlus (koostöös Abja Gümnaasiumiga)	32
	Meisterdamine	9
	Lastekaitsepäev (koostöös Abja Gümnaasiumi, kultuurimaja, noortekeskusega)	60
	Lastekirjanduse päev H. C. Anderseni muinasjuttudega	8
	Mulgi Tähekese mäng (koostöös Abja Gümnaasiumiga)	22
	Roosa sõbrapäev raamatukogus	16
	Teema- ja raamatukogutunnid – Planeedid ja kosmos, Eesti kirjandus ja raamatutegelased	32
	Osalejaid kokku	243
Halliste	Ettelugemine: Eno Raua looming	25
	Lugemisisu teematund	13
	Lugemistund	80
	Teema- ja raamatukogutund	13
	Osalejaid kokku	131
Karksi	Jõuluootuse päev (koostöös Karksi Kultuuriseltsiga)	14
	Osalejaid kokku	14
Karksi-Nuia	Digiturvalisuse mängud. Juhendaja Inger Klesment	10
	Ettelugemispäev	19
	Lugemisisu	220
	Kohtumine: kirjanik Liis Sein	43
	Kohtumine: Madli Zobel „Kuidas tekitada lastes lugemisisu?“	8
	Koolilaste jooga	12
	Paistu kooli õppekursioon: tutvumine raamatukogu ja A. Kitzbergiga seotud paikadega	24
	Teema- ja raamatukogutunnid – Kosmos ja Universum, Mere peal ja mere põhjas, tutvumine raamatukoguga	39
	Töötoad – Näitleja töötuba, T-särgist poekoti valmistamine vildi ja helmestega ehete töötuba; nutika voldikköite valmistamine; pildid panevad lood elama; unistuste nukumaja; paberimeistrite akadeemia, „Paneme pliiatsid riidesse“; töötuba jäätise ja puudliga; täpimandala; Õpime raadiosaadet tegema“ „Kuidas saada rahatargaks?“	147
	Osalejaid kokku	522
Mõisaküla	Emakeelepäev	9
	Ettelugemispäev	24
	Lugemisisu	6
	Raamatukogutund	3
	Osalejaid kokku	42
Paistu rahvaraamatu kogu koos	Emakeelepäev (Paistu, Heimtali, Puiatu, Päri)	247
	Ettelugemised ja muinasjututunnid (Kolga-Jaani, Ramsi)	61
	Ettelugemispäev (Paistu)	6

harukogude ja Kolga-Jaani ja Saarepeedi harukogud	Jutulavastus „Õnn on õnne asi“, Papa Kreutzwaldi õueteater (Kolga-Jaani)	80
	Kaartide meisterdamine tähtpäevadeks (3x: Ramsi)	29
	Kohtumine jutuvestja Ena Metsaga: Lugusid hingedepäevast ja hingedest	21
	Kohtumine kirjanik Jaak Urmet	76
	Kolga-Jaani kohapärimuspäev (koos MTÜ Maanaisteseltsiga)	48
	Lastekaitsepäev (Heimtali, Paistu, Saarepeedi)	114
	Lugemisisu (Heimtali Saarepeedi)	154
	Osalemine maakondlikel mälumängudel ja viktoriinides (Heimtali)	57
	Teemakuude tähistamine: naljakuu, jõulukuu (Saarepeedi)	35
	Teema- ja raamatukogutunnid (Heimtali, Puiatu, Päre, Ramsi, Kolga-Jaani, Saarepeedi)	241
	Osalejaid kokku	1169
Põhja-Sakala valla raamatukogu koos harukogudega	Eesti kirjanduse päev (Suure-Jaani, Sörgavere, Tääksi, Võhma, Vastemõisa)	100
	Emakeelepäev (Olustvere, Suure-Jaani, Sörgavere, Tääksi, Vastemõisa)	124
	Ettelugemised ja muinasjututunnid (Olustvere, Kõo, Sörgavere, Vastemõisa, Võhma)	276
	Ettelugemispäev (Kõo, Suure-Jaani, Sörgavere, Tääksi)	69
	Jõluetendus (Vastemõisa)	64
	Kohtumised Contra, Krista Kumbergi, Kristi Kangilaski ja Mika Keräneniga (Kõo, Tääksi, Sörgavere, Suure-Jaani, Võhma)	479
	Konkursid, mängud, viktoriinid jm (Paala, Suure-Jaani, Tääksi, Võhma) – Kevadlillede Bingo; Mälumäng Iirisejaht; Täringumäng; Viktoriin „Rahvusvaheline kõrvitsapäev“; Ühe tähe lood	156
	Koolivaheaeg raamatukogus (Võhma)	11
	Viljandi Nukuteater etendusega „Nif, Naf, Nufi lugu“ (Suure-Jaani)	90
	Liikumismängud „Pärand meie ümber“ (Vastemõisa)	25
	Lugemisisu (Kõo, Olustvere, Tääksi, Vastemõisa, Võhma), sh Tääksi üllatuskorvike raamatutega lasteaiale ning teatri teema raames etendus „Muinasjutusupp“ ning „Lendav laev“ õpilaste esituses	203
	Lugemistund (Tääksi, Vastemõisa, Võhma)	46
	Näidendi lugemisproov	6
	Näituste külastamine (Suure-Jaani) – Anu Raua vaibanäitus, Sirje Aavasalu nukunäitus ja Tiia Nukutuba avamine	400
	Teema- ja raamatukogutunnid (Kõo, Olustvere, Paala, Suure-Jaani, Sörgavere, Tääksi, Vastemõisa, Võhma) – Raamatukogu ja andmebaasi tutvustamine, turvalisus, liikumistund, teater, kombed, kokandus, uudiskirjandus, tähtpäevad, raha, linnunädal jne. Kõo raamatukogu tutvustus ja ettelugemine ajakirjast „Täheke“ Tallinna Pelguranna lasteaia Leiutajate rühmale veebis	628
	Tähtpäevade tähistamine (Suure-Jaani, Sörgavere, Tääksi) – Eesti 105 aastapäeva aktus; Eno Raud 95; 1. advent; Kirjaoskuspäev; Hingedepäev; Lasteaed „Täksikud“ 9. sünnipäeval osalemine, õnnitlemine; kultuurimaja kitarriringi noorte jõulukontsert; Õpilaste tänamine ja autasustamine	186

	Töötoad (Paala, Suure-Jaani, Vastemõisa) – Kangakudumine, kuusepuu taaskasutusmaterjalidest; paberist meisterdamine	72
	Töövarju päev (Suure-Jaani)	1
	Vastemõisa laat: Sportlikud tegevused lastele (Vastemõisa koos MTÜ Arengu Helin)	24
	Osalejaid kokku	2960
Tarvastu rahvaraamatu kogu	Eesti kirjanduse päev	43
	Kohtumised: Mika Keränen ja Anti Saar	76
	Mõõgavendade näituse avamine	25
	Osalemine maakondlikel mälumängudel ja viktoriinides	21
	Teema- ja raamatukogutunnid Holstre lasteaias	59
	Õpituba mõõgavendade näituse juures Holstre õpilastele	100
	Osalejaid kokku	324
Viiratsi rahvaraamatu kogu koos harukogude ja Tänassilma, Leie harukogud	Eesti kirjanduse päev (Leie, Vana-Võidu, Viiratsi)	86
	Emakeelepäev (Pärsti, Vana-Võidu, Viiratsi)	49
	Ettelugemised ja muinasjutuhommikud (Pärsti, Tänassilma, Viiratsi)	78
	Ettelugemispäev (Vana-Võidu, Viiratsi)	18
	Euroopa päeva viktoriin (Tänassilma)	57
	Internetiohutuse mängud (Viiratsi)	25
	Jõulupidu (Pärsti)	15
	Kevadpidu (Pärsti)	40
	KIVA vestlus ja mängude õhtud (Tänassilma)	30
	Kohtumine jutuvestja Ena Metsaga (Tänassilma, Viiratsi)	76
	Lastekaitsepäev	190
	Lugemisisu (Leie, Tänassilma, Viiratsi)	68
	Lugemistund (Viiratsi)	14
	Miku-Manni Lasteteater „Kes ei tööta, see ei söö” (Leie)	9
	Osalemine maakondlikel mälumängudel ja viktoriinides (Viiratsi)	210
	Raamatulaat „Avastusretk kirjandusse” (Tänassilma)	60
	Teema- ja raamatukogutunnid (Leie, Pärsti, Viiratsi) – Infootsing teatmeteostest; Eno Raud ja tema looming; Soovitusi suvelugemiseks; Võõrsõnastiku kasutamine; tähtpäevad; loomaloos; Eesti jne	135
	Töötoad (Tänassilma, Uusna, Viiratsi) - Kookide valmistamise töötuba (koos Vanemuise teatri butafooridega); raamatuvoltimine; järjehoidjate meisterdamine, T-särgist raamatukoti meisterdamine; puidust kuusehete valmistamine jne	120
	Õpilaste infootsinädala “Raamatutes peitub tarkus” üritusel osalemine (Viiratsi)	6
	Osalejaid kokku	1286
Viljandi linnaraamatu kogu	Ameerika Teabenurga sündmused lastele ja noortele – M. L. Kingi päev; USA tudengite külastus; Halloween; Kohtumine USA muusik I. E. Case`ga; Inglise keele eesseekonkurss kahele vanuseastmele	389
	Eesti kirjanduse päev	42
	Jõulusagin raamatukogus	229
	Klubilised tegevused – Pipa klubi; tüdrukute tehnoloogiaring Ükssarvikud jm	567
	Kohtumised kirjanikega: Margus Haav koos illustraator T. Kivestu-Rotellaga, Kertu Kändla, Gert Kiiler Jaanus Vaiksoo	147

	Koolivaheajad raamatukogus	171
	Laagrilised tegevused – Pipa linnalaager (Viljandimaa Arenduskeskus, VOL ja EL Regionaalarengu Fond); Ukraina ja Eesti laste ja noorte tegusad kohtumised AVASTAME, Viljandi linna laste töömalev raamatukogus (VANT)	117
	Laste ja noorte kirjandusfestivali Luup perepäev (koostöös ELK, Viljandi Kunstikool, Kondase Keskus, teater Ugala, Animakool jt.)	250
	Linnaraamatukogu korraldatud eelvoorud, võistlused ja konkursid – Mälumäng „Pähklipureja“, Lasteraamatupäeva kirjandusmäng; 26. Viljandimaa noorte omaloominguvõistlus; ettelugemise võistlus „Padakonna vada“; Raamatukogud-muuseumid-noored projekt "Õudselt tore Viljandi!"	433
	Lugemistund	22
	Lugemisisu tunnid	131
	Maakondlikud viktoriinisarjad Kultuurikonksuke ja 5L, lõpuüritus arheoloog Monika Reppoga	864
	Töötoad, sh linna väli- ja ühisüritustel – Illustraator Kertu Sillaste töötoad "Pisikeses majas"; Paberi taaskasutus; Miniraamatute töötuba Leedu illustraatoritega festivali LUUP raames; hobide päev koolis; Ukraina ornament; keeleparanduse töötuba; trükiklišeed, keskaegsed ravimtaimed; teravate pliiatsite kaelakeed jt	1371
	Pisipõnni tund. (14x)	106
	Suvmängu sari kahele vanuseastmele (9x + lõpuüritus mustkunstnik M. Sanderemat)	235
	Suvelugemismäng	13
	Teema- ja raamatukogutunnid, sh infootsingu teemanädal „Raamatutes peitub tarkus“ (50x)	793
	Koostöö sündmused maakondlikud voorud linnaraamatukogus – V. Luige nimeline Viljandimaa põhikooliõpilaste luulepäev (esinesid Lauri Räpp ja Anne-Mai Tevahi); J. ja J. Liivi etlusvõistlus; etluskonkurss „Koidulauliku valgel“; Speedcubingu võistlus	121
	Osalejaid kokku	6000
Õisu	Ettelugemine	14
	Jõuluaeg	12
	Koolivaheajad raamatukogus	16
	Laste näidendid – Kaunitar ja koletis; Laul	28
	Osalejaid kokku	70

Lisa 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Viljandi maakonnas koordineerib raamatukoguteenindust Viljandi linnaraamatukogu. Viljandi maakonnas on 4 omavalitsust, kus oli 37 raamatukogu sh 15 raamatukogu koos 22 harukoguga. Viljandi linnaraamatukogu teeb koostööd kooliraamatukogude ja Pärimusmuusika Teabekoguga.

Kogude komplekteerimine ja töötlemine

Komplekteerimisosakond koostas igal nädalal tellimisnimekirjad maakonna rahvaraamatukogudele ja vormistas tellimuse, jälgides erinevate tarnijate hinnakirju ja tellis teavikud kõige soodsama hinnaga pakkujalt, teostas järelkomplekteerimist. Raamatukogudele komplekteeriti pakid vähemalt 2 korda kuus.

Rahvaraamatukogude tegevuseks vajalike bibliograafia-, täistekst- ja muude andmebaaside loomine ja pidamine

Viljandi linnaraamatukogu jätkas koduloo bibliografeerimist. See on oluline ja RaRa koduloolisi väikesemahulisi artikleid ei bibliografeeri. Digari tekstiotsing koduloo osas ei ole kohalikele uurijatele piisav. Juhendati ja selgitati maakonna raamatukoguhoidjatele koduloolise materjali talletamise vajalikkust. 2022. aastal alustati koostöös Eesti Rahvakultuuri Keskusega raamatukoguhoidjatele elava pärandi kogumise ja hoidmise koolituste sarjaga. 2023. aastal toimus kaks koolitust.

Rahvaraamatukogude statistilise aruandluse korraldamine ja tegevuse analüüsimine

Aruande koostamiseks on peaspetsialist koostanud maakonnale tabelid vajalike andmete mugavamaks kogumiseks. Tabeleid soovitatakse täita aasta läbi. See kergendab ülevaate saamist aastaaruande koostamisel. Märtsis esitatakse raamatukogudele ja valdade kultuurispetsialistidele kokkuvõtavad tabelid. Aasta kokkuvõtteid analüüsitakse maakondlikul raamatukogutöötajate seminaril. Kalendriaasta lõpul korraldatakse seminar, kus vaadatakse ühiselt läbi aruande punktid. Eesmärk on, et kõik koostajad mõistaks punkte ühtemoodi. See võimaldab ühistel alustel tööd analüüsida. Selgitatakse statistiliste andmete kogumise vajalikkust. Tehakse maakonna raamatukogude statistiliste aruannete kontroll, sest täidetud tabelites esineb vigu.

Maakonna raamatukogude laste- ja noorteteeninduse tegevusaruande koostab laste ja noorteteeninduse spetsialist.

Teatmebibliograafilise töö korraldamine

Mahukate ja keerukate päringute puhul nõustab ja abistab maakonna keskraamatukogu raamatukogutöötajaid. Nõustakse raamatukogude töötajaid bibliokirjete koostamisel.

Erialane nõustamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse korraldamine

Viljandi linnaraamatukogu korraldas maakonna raamatukogu töötajatele täienduskoolitust lähtuvalt koolitusplaanist. Koolitusplaani koostamisel lähtuti kutsekvalifikatsiooni nõuetest, riiklikest arengukavadest, organisatsiooni vajadustest, raamatukogude ettepanekutest. Vt 2.4.2

Maakonnaraamatukogu koordineerib maakonnas rahvaraamatukogude tööd, nõustab raamatukoguhoidjaid ja KOV ametnikke raamatukogunduslikes küsimustes ning koordineerib lastetööd. Nõustab maakonna raamatukoguhoidjaid, õpetajaid, ja lapsevanemaid soovitusliku

kirjanduse osas; koostab soovitusnimekirju; korraldab laste- ja noorte maakondlikke ühekordseid üritusi ja sariüritusi, mis toimuvad igakuiselt või mitu korda aastas.

Eelnimetatud tegevused tagavad raamatukogude kasutajate järelkasvu ja raamatukoguteenuste jätkusuutlikuse.

Maakondlikel seminaridel tutvustati uudiskirjandust, lastekirjandust, üleriiklikke algatusi ja üritusi.

Viljandi linnaraamatukogu nõustas raamatukoguprogrammi osas kõiki Viljandi maakonna raamatukogusid (sh kooliraamatukogusid ja Pärimusmuusika teabekogu), jälgis perioodikakirjete koostamise korrektsust, korrastas Urrami kataloogi kirjeid, kustutas kirjete dublette.